

การให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์

เด่นพงษ์ แสนคำ
อัครยา สังข์จันทร์

บทคัดย่อ

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นำเสนอทฤษฎีสังคมนิยมของเขาเพื่อพิจารณาปัญหาของระบบทุนนิยม สังคมนิยมตามทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ก็คือ ทฤษฎีที่อธิบายถึงความเสมอภาค (equality) ในสังคมการเมือง เขามองว่าสำหรับอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จในระบบทุนนิยม นั้น ค่าใช้จ่ายในการลงทุนต่อหน่วยมีค่าต่ำกว่าราคาที่เขาขายออกไปต่อหน่วย ซึ่งความแตกต่างนี้ มาร์กซ์เรียกว่ามูลค่าส่วนเกิน ดังนั้น คาร์ล มาร์กซ์จึงเสนอว่า ทุนนิยมต้องถูกปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพสำหรับเปลี่ยนแปลงจากทุนนิยมไปสู่สังคมนิยม นอกจากนี้ เขายังนำเสนอว่าทฤษฎีสังคมนิยมของเขาเป็นทฤษฎีที่เป็น “วิทยาศาสตร์สังคม” (science of the social) อย่างไรก็ตามในบทความนี้ได้เสนอข้อถกเถียงระหว่างคาร์ล มาร์กซ์กับคาร์ล ปอปเปอร์ (Karl Popper) เกี่ยวกับญาณวิทยาของทฤษฎีสังคมนิยม และระหว่างคาร์ล มาร์กซ์กับสำนักคิดของเสรีนิยม เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) เกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินส่วนตัว ผู้เขียนเห็นด้วยกับข้อเสนอของคาร์ล มาร์กซ์ที่ว่าทฤษฎีของเขาเป็น “วิทยาศาสตร์สังคม” และเห็นว่าสังคมนิยมจะนำไปสู่สังคมที่ดีกว่า

คำสำคัญ: คาร์ล มาร์กซ์, ความเสมอภาค, สังคมนิยม, วิทยาศาสตร์สังคม

เด่นพงษ์ แสนคำ เป็นนักวิจัยประจำศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมผู้นำใจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002, E-mail: <denpong.sankhum@gmail.com>

อัครยา สังข์จันทร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ (ปรัชญาและศาสนา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: <akasan@kku.ac.th>

บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อพัฒนาผลงานทางวิชาการ ของศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมผู้นำใจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

A Justification Supporting Karl Marx's Socialism Concept

Denpong Saenkum
Akarya Sangkachan

ABSTRACT

Karl Marx presented his theories of socialism to consider problems of capitalism. Socialism according to Karl Marx, is a theory that explains about equality in a political society. He observed that, for successful industry in capitalism, input unit-costs are lower than output unit-prices. Marx termed this difference the “surplus value.” Therefore, Karl Marx proposed that capitalism must be revolutionized by the proletariat for a transition from capitalism into socialism. In addition, he also proposed that his theories of socialism is the sciences of the social. However, this article will present different perspectives on epistemology of socialism between Karl Marx and Karl Popper, and on private property between Karl Marx and the Liberalism of social theorists such as John Locke. In my opinion, I agree with Karl Marx that his findings are “sciences of the social” and I would insist that socialism will lead us to a better society.

KEYWORDS: Equality, Karl Marx, Science of Social, Socialism.

Denpong Saenkum is a researcher at the Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP), Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. E-mail: <denpong.sankhum@gmail.com>.

Akarya Sangkachan is Assistant Professor affiliated with Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. E-mail: <akasan@kku.ac.th>.

This essay is written with the support by the Academic Development Fund, Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP), Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

บทนำ

ความเสมอภาคเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในทางจริยศาสตร์และปรัชญาการเมือง ที่มีการถกเถียงปัญหากันมาอย่างยาวนานแม้จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ในทางปรัชญาปัญหานี้เป็นปัญหาเชิงมโนทัศน์ที่ไม่อาจจับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ไม่ได้หมายความว่าความเสมอภาคไม่มีประโยชน์ในทางปฏิบัติ ในแง่ของการนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องความเสมอภาคนั้นมีนักปรัชญาคนสำคัญ ๆ ที่เสนอเอาไว้และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันได้ ตลอดจนเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองสำหรับหลายประเทศที่นำไปปฏิบัติในการปกครอง ซึ่งปัญหานี้ดูเหมือนคาร์ล มาร์กซ์ จะเป็นนักปรัชญาที่สนใจความเสมอภาคอีกคนหนึ่ง เพราะคาร์ล มาร์กซ์ เห็นว่าเสรีภาพจะเกิดขึ้นเมื่อเราไม่ถูกรอบงำจากระบบโครงสร้างทางชนชั้น แต่เสรีภาพจะเกิดขึ้นเมื่อเราปราศจากระบบโครงสร้างทางชนชั้น หมายความว่าเสรีภาพในทัศนะของมาร์กซ์จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริงเมื่อคนมีความเสมอภาคกันอย่างไม่มีระบบชนชั้น ซึ่งครอบคลุมทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กัน

ในการศึกษาความคิดของคาร์ล มาร์กซ์ เราสามารถเห็นได้ว่ามีสิ่งหนึ่งปรากฏออกมาจากงานเขียนของเขา นั่นคือโครงสร้างทางความคิดที่อยู่บนฐานรองรับของบรรทัดฐานบางอย่าง ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ความคิดย้อนขึ้นไปเป็นลำดับก็จะพบว่า แก่นโครงสร้างความคิดของมาร์กซ์ วางอยู่บนบรรทัดฐานของความเสมอภาค แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้นด้วยวิธีการอธิบายของมาร์กซ์ เขาไม่ได้ตั้งต้นด้วยการกล่าวว่าความเสมอภาคเป็นบรรทัดฐานของเขาแต่อย่างไร แต่เขานำเสนอโดยการชี้ให้เห็นด้วยสภาพความเป็นจริงของสังคมร่วมสมัยภายใต้ระบบทุนนิยมว่าได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการมีชีวิตของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์โดยธรรมชาติที่ซึ่งพวกเขามีต่อโลกได้ถูกทำลายลงได้อย่างไร มาร์กซ์วิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในระบบทุนนิยม ด้วยการชี้ให้เห็นว่ามีปัญหาความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตโดยแสดงออกผ่านมโนทัศน์ที่สำคัญคือ การเกิดกระบวนการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกิน (ชลดดา 2558, 82-83) กระบวนการขูดรีดมูลค่าและส่วนเกินที่ว่านี้เกิดจากการที่ชนชั้นผู้ปกครองที่ถือครองต้นทุนปัจจัยการผลิตสะสมทุนไว้มากและในขณะที่เดียวกันชนชั้นกรรมกรก็จะใช้แรงงานของเขามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนของการผลิต ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นกรรมกรคือ “การจ้างงาน” เมื่อพิจารณางานเขียนของมาร์กซ์จะพบว่า มาร์กซ์ให้ความสนใจในการวิพากษ์ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมบนพื้นฐานของจริยศาสตร์เป็นสำคัญ¹ ทั้งนี้เพราะ

1 การที่ผู้เขียนพยายามอธิบายว่ามาร์กซ์วิพากษ์ระบบทุนนิยมบนพื้นฐานของจริยศาสตร์นั้น ไม่ใช่ว่ามาร์กซ์มองว่าทุนนิยมเป็นเรื่องดี/ชั่ว, ถูก/ผิด แต่การวิพากษ์ระบบทุนนิยมของมาร์กซ์ชี้ให้เห็น “ปัญหาเชิงมนุษย์ธรรม” นั่นก็คือ การกดขี่และขูดรีดความเป็นมนุษย์ผ่านทุน ถึงแม้ว่ามาร์กซ์จะถือว่าปัญหาของระบบทุนนิยมคือปัญหาที่วางอยู่บนฐานคิดของเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ก็ตาม แต่รากฐานของปัญหาเหล่านั้นคือความทุกข์ยากของมนุษย์ในระบบทุนนิยม ทั้งนี้ปัญหาทางจริยศาสตร์เองก็ไม่ใช่ปัญหาที่จะมองแค่การกระทำของมนุษย์ที่ถือว่า สิ่งนั้นดีหรือชั่ว สิ่งนั้นถูกหรือผิด แต่ปัญหาจริยศาสตร์จะครอบคลุมไปถึงปัญหาเชิงมนุษย์ธรรมต่าง ๆ ด้วย และพิจารณาว่าปัญหาเหล่านั้นควรทำหรือไม่ควรทำ ด้วยทัศนะของมาร์กซ์ เขามองว่าภายใต้ระบบทุนนิยมมันเป็นเรื่องที่ไม่ควรทำอย่างยิ่งที่จะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ครอบครองปัจจัยอย่างเสรี เพราะการครอบครองปัจจัยอย่างเสรีหรือเรียกว่าทรัพย์สินส่วนตัวนั้นมันจะนำไปสู่การสะสมมูลค่าส่วนเกินและเป็นข้อต่อรองกับชนชั้นกรรมกรได้ ดังนั้น เมื่อมาร์กซ์มองเช่นนั้น มันจึงนำไปสู่การวิพากษ์ปัญหาของทุนนิยมบนพื้นฐานของเศรษฐศาสตร์การเมือง ฉะนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่ามาร์กซ์กำลังวิพากษ์

มาร์กซ์เชื่อว่า ปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นในสังคมล้วนมีสาเหตุมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ปัญหาความแปลกแยก ปัญหาเรื่องการทุจริต ฯลฯ (อัครยา 2538, 29)

ในการพูดถึงสิ่งที่อาจเป็นแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่สุดของมาร์กซ์ในการวิเคราะห์ลัทธิทุนนิยมว่าด้วยพลังของแรงงานนั้น จี. เอ. โคเฮน (G. A. Cohen) อธิบายไว้ว่า “*ชนชั้นกรรมาชีพต้องขายกำลังแรงงานของตนเพื่อให้ได้มาแก่พอประทังชีวิต*” (1978, 72, เน้นโดยผู้อ้าง) เมื่อชนชั้นกรรมาชีพต้องขายแรงงานของตนให้กับชนชั้นผู้ปกครองที่ถือครองปัจจัยการผลิตอยู่จำนวนมากนั้นก็ทำให้เกิดมูลค่าส่วนเกินขึ้นในระบบของการจ้างงาน และชนชั้นผู้ปกครองก็จะเป็นผู้สะสมส่วนเกินนี้ไว้ต่อไปเรื่อยๆ ในขณะที่ชนชั้นกรรมาชีพกลับยากจนและไม่สามารถสร้างตัวเองขึ้นมาเป็นชนชั้นผู้ปกครองที่มีอำนาจถือครองปัจจัยการผลิตได้ (Laycock 1999, 121) ความสัมพันธ์ที่ตัวมูลค่าของแรงงานไม่ได้รับการแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันเช่นนี้ เป็นสิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่านั่นคือความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในสังคมทุนนิยม โดยจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางชนชั้น² ทั้งหมดก็คือการปะทะกันระหว่างชนชั้นกรรมาชีพที่เป็นผู้ขายแรงงานกับชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตนั่นเอง สิ่งที่มาร์กซ์ต้องการให้เกิดขึ้นก็คือสังคมนิยมซึ่งเป็นสังคมที่มีเสรีภาพอย่างแท้จริง และในสังคมนิยมนี้เองความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลก็จะเกิดขึ้นตามมาด้วย เราจะเห็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในสังคมแบบใหม่ที่มีมาร์กซ์เสนอขึ้นมาในสังคมนิยมหรือที่เรียกว่าคอมมิวนิสต์ก็คือ ปัจเจกบุคคลจะมีความเสมอภาคและมีเสรีภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นการพิจารณาปัญหาเรื่องความเสมอภาคตามทัศนะของมาร์กซ์ ผู้เขียนเห็นว่าไม่สามารถพิจารณาแยกจากแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของเขาได้ เพราะปัญหาความเสมอภาคเริ่มจากที่มาร์กซ์วิพากษ์ระบบทุนนิยมในหนังสือว่าด้วยทุนของเขาและเสนอแนะวิธีการที่จะนำไปสู่ความเสมอภาคในแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของเขา

ถึงแม้ว่าแนวคิดสังคมนิยมของมาร์กซ์ต้องการที่จะปฏิบัติให้สังคมเกิดความเสมอภาคขึ้นอย่างแท้จริงก็ตาม แต่แนวคิดของเขาเองก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ไม่ใช่น้อย ความเสมอภาคที่มาร์กซ์นำเสนอขึ้นนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากแนวคิดสายเสรีนิยมเพราะเห็นว่า เป็นทัศนะที่ไม่ได้ให้สิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีข้อวิจารณ์ต่อทัศนะของมาร์กซ์อีกหลายข้อวิจารณ์ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการในการนำเสนอทฤษฎีสังคมนิยมของเขาเองซึ่งเขาเชื่อว่าเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และเป็นแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ เพราะเขาเองเป็นนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ แต่ก็มีนักปรัชญาที่พยายามโต้แย้งทัศนะของมาร์กซ์ในเรื่องนี้ด้วย เนื่องจากเราจะไม่แยกพิจารณาระหว่างสังคมนิยมกับความเสมอภาคเป็นคนละเรื่องกันเพราะผู้เขียนเชื่อว่าเป็นเรื่องที่มีสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ไ้ระหว่างสังคมนิยมกับความเสมอภาค ดังนั้น ข้อวิจารณ์ใดก็ตามที่มุ่งวิจารณ์แนวคิดของมาร์กซ์ใน

ปัญหาเหล่านี้ในเชิงจริยศาสตร์ด้วย ตัวอย่างเช่น ในงานเขียนของมาร์กซ์เรื่อง “Economic and Philosophic Manuscripts” เขากล่าวไว้ว่า คนงานนับวันยิ่งจนลง ในขณะที่ทรัพย์สินที่เขาผลิตกลับสะสมพอกพูนมากยิ่งขึ้น นับวันคนงานก็ยิ่งเพิ่มพลังและปริมาณการผลิต แต่เขายังผลิตสินค้าออกมาได้มากเท่าใด ตัวคนงานเองกลับยิ่งกลายเป็นสินค้าที่ราคาถูกลงมากเท่านั้น (Marx 1988, 42-44)

2 มาร์กซ์ กล่าวว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการปะทะกันทางชนชั้น ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัยแต่สิ่งที่มีเหมือนกันคือ จะเป็นการต่อสู้ระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่เสมอ (ชลดา 2558, 84)

เรื่องสังคมนิยมที่ดีหรือในเรื่องของความเสมอภาคที่ดี ผู้เขียนจะพยายามแสดงทัศนะได้แย้งข้อวิจารณ์นั้น ๆ เพื่อที่จะให้เหตุผลทางปรัชญาในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของคาร์ล มาร์กซ์ต่อไป เพราะทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์แบบที่มาร์กซ์เสนอขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่ประสบพบเจอในสังคมไทยเวลานี้ และแน่นอนว่าเราจำเป็นต้องสนับสนุนทฤษฎีของมาร์กซ์และปฏิวัติสังคมไปสู่ความเป็นสังคมนิยมเพื่อให้ความเสมอภาคและเสรีภาพเกิดขึ้นกับมนุษย์อย่างแท้จริง

การเปลี่ยนจากทุนนิยมไปสู่สังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์

แนวความคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองของมาร์กซ์ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเรื่องวิชาวิธีของตนเอง และวิธีการที่เรียกว่าวิชาวิธีของเขาเองก็ได้รับอิทธิพลความคิดมาจากวิชาวิธีของเฮเกล (Friedrich Hegel) อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งวิชาวิธีที่มานี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนก็คือ (1) ตั้งสมมติฐานหรือหาทฤษฎี (Thesis) (2) โต้แย้งสมมติฐานหรือทฤษฎี (Antithesis) และ (3) เป็นการสังเคราะห์ทฤษฎีขึ้นใหม่จากการโต้แย้ง (Synthesis) จากวิธีการดังกล่าว มาร์กซ์นำมาสร้างเป็นวิชาวิธีในการเปลี่ยนแปลงสังคม กล่าวคือ มาร์กซ์มองว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์ไม่ได้มาจากความจริงสมบูรณ์จากพระเจ้าหรือสวรรค์ตามที่เฮเกลหรือนักปรัชญาก่อนหน้านี้เสนอไว้ ซึ่งมาร์กซ์ก็ได้วิจารณ์แนวความคิดของเฮเกลไว้ว่า “เฮเกลเข้าใจธรรมชาติของการทำงานและเข้าใจวัตถุประสงค์ของมนุษย์จริงเพราะมนุษย์เป็นเจ้าของผลงานของตัวเอง แต่ลักษณะเฉพาะของ Hegelian คือการมองว่ามนุษย์พัฒนาตนเองในเรื่อง “จิตวิญญาณ” และสิ่งที่เป็นนามธรรมมากเกินไป” (Marx 1997, 324) แต่ประวัติศาสตร์ของมนุษย์มาจากการที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดและค้นพบมันได้ด้วยความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์ มาร์กซ์อธิบายไว้ว่า “ประวัติศาสตร์มีธรรมชาติเป็นความจริงพื้นฐานก็จริง แต่ในขณะเดียวกันนั้นก็มี การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติตามสายธารประวัติศาสตร์ด้วยการกระทำของมนุษย์” (Marx 1970, 42, เน้นโดยผู้อ้าง) ซึ่งไม่ใช่เรื่องของจิตวิญญาณและนามธรรมแต่อย่างใด นั่นคือมาร์กซ์ได้นำเอาวิชาวิธีมาอธิบายประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าในสังคมมนุษย์ก็มีลักษณะเหมือนกับวิชาวิธีที่มาร์กซ์เสนอซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างลอย ๆ หรือเกิดขึ้นมาเพราะอำนาจของพระเจ้า แต่ประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์ก็มีลักษณะแบบวิชาวิธี นั่นคือมีการขัดแย้งและมีการตอบโต้กันระหว่างสิ่งสองสิ่ง ได้แก่การต่อสู้กันระหว่างชนชั้นของผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตซึ่งก็คือชนชั้นปกครองกับผู้เป็นเจ้าของแรงงานคือชนชั้นกรรมาชีพ เมื่อมีการต่อสู้กันแล้ว ท้ายที่สุดนำไปสู่สังคมที่สมบูรณ์คือสังคมนิยม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากความคิดอันสมบูรณ์³ แต่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายในตัวของมันเองและมนุษย์ในสังคมก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมเหล่านี้ด้วย และการเปลี่ยนแปลงนี้จะดำเนินไปจนถึงขั้นตอนที่ไม่มี ความขัดแย้งต่อสู้กัน ในความหมายของมาร์กซ์ก็คือเปลี่ยนจากทุนนิยมไปเป็นสังคมนิยม และก่อนที่จะมาเป็นทุนนิยมนั้น มาร์กซ์ก็มองว่าเป็นสังคมศักดินามาก่อนและถูกปฏิวัติล้มล้างโดยกลุ่มนายทุน และชนชั้นนายทุนเป็นหนึ่งในนักปฏิวัติ

3 ความคิดอันสมบูรณ์หมายความว่า ความคิดที่ไม่ขึ้นกับปัจจัยอะไรกำหนดอะไร เป็นความคิดที่บริสุทธิ์ที่มนุษย์เราเปลี่ยนแปลงไม่ได้หรือเป็นไปในลักษณะของความคิดที่พระเจ้าได้วางเอาไว้หรือมอบเอาไว้ให้กับมนุษย์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้มาร์กซ์ไม่เห็นด้วย เพราะมาร์กซ์เห็นว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้เอง

ในประวัติศาสตร์มากที่สุดเพราะได้ปรับปรุงวิธีการผลิตให้ดีขึ้นกว่าชนชั้นอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์และเป็นผู้รับผิดชอบต่อการล้มล้างระบบศักดินา (Clark 1998) และใน *Capital* ที่เขียนโดยมาร์กซ์ระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้น คือความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นอันได้แก่ชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นนายทุนหรือชนชั้นผู้ปกครอง มาร์กซ์ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มข้นไปด้วยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากการเอาไรต์เอาเปรียบของชนชั้นนายทุน แรงงานของกรรมาชีพในระบบทุนนิยมเป็นเสมือนสิ่งของที่มีการซื้อขายกันโดยทั่วไปตามตลาด มาร์กซ์ต้องการที่จะชี้ให้เห็นว่า การที่ผู้ใช้แรงงานถูกเอาไรต์เอาเปรียบได้รับค่าจ้างในราคาขั้นต่ำ เป็นผลมาจากการที่นายทุนสามารถผูกขาดปัจจัยการผลิตยึดครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เครื่องจักร และเครื่องมือต่างๆ (Marx 1971, 96-100) อันเกิดขึ้นมาจากการสะสมทุนในสังคมศักดินาก่อนหน้า

มาร์กซ์วิพากษ์ว่าสังคม “ทุนนิยม” เป็นสังคมที่เลวร้ายและสมควรที่จะถูกล้มล้างโดยการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ⁴ การปฏิเสธสังคมทุนนิยมของมาร์กซ์ เป็นการนำไปสู่แนวคิดเรื่องสังคมนิยมเพื่อให้นมนุษย์เป็นผู้มีเสรีภาพอย่างแท้จริง มาร์กซ์เห็นว่าระบบนายทุนเป็นระบบสุดท้ายที่จะมี “แรงงานที่ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์” ประวัติศาสตร์จะคลี่คลายไป จนในที่สุดการขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรรมาชีพกับชนชั้นนายทุนจะทำให้เกิดการปฏิวัติยกเลิกระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ก่อตั้งระบบคอมมิวนิสต์ที่ปัจจัยการผลิตถูกโอนเป็นของสังคม ในระบบคอมมิวนิสต์แรงงานจะไม่ใช่ “แรงงานที่ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์” แรงงานจะเป็นของผู้ใช้แรงงานเอง และแม้กับธรรมชาติมนุษย์ก็จะไม่มีความรู้สึกที่ว่าต่ำต้อยเป็นทาสหรือถูกลดคุณค่า เพราะสามารถพัฒนาการผลิตเอาชนะธรรมชาติได้แล้ว หมายความว่า ในระบบคอมมิวนิสต์มนุษย์สามารถที่จะเป็นนายธรรมชาติและความสัมพันธ์ในการผลิตได้อย่างแท้จริง (ฉัตรทิพย์ 2541, 164-165) นี่คือแนวคิดเบื้องต้นของมาร์กซ์ที่ปฏิเสธทุนนิยมและนำไปสู่สังคมนิยม

ในทฤษฎีของมาร์กซ์ ประวัติศาสตร์ คือ ประวัติการต่อสู้ของมนุษย์ผู้กับธรรมชาติโดยการพัฒนาพลังการผลิต ต่อสู้กับระบบเศรษฐกิจการเมืองที่มนุษย์สร้างขึ้นมาขูดรีดกันเอง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองของมนุษย์ไม่ใช่วิวัฒนาการโดยสันติ ที่มีความผสมกลมกลืนของทุกฝ่ายในสังคม ความสัมพันธ์ในสังคมมิได้เป็นในลักษณะที่ผลประโยชน์ของทุกฝ่ายกลมกลืนกันเช่นความคิดของพวกเขาเสรีนิยมยุคต้น (อาทิ อดัม สมิท) ในทฤษฎีของมาร์กซ์ ระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ผ่านมาเป็นระบบที่คนส่วนน้อยผูกขาดเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตขูดรีดคนส่วนใหญ่ ทำให้เกิดการต่อสู้ขัดแย้ง ความเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์มนุษย์จึงเป็นการต่อสู้การปฏิวัติเพื่อขจัดการขูดรีด (ฉัตรทิพย์ 2541, 159) ดังนั้นแล้ว สำหรับมาร์กซ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นเรื่องความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของฝ่ายตรงข้ามที่ขับเคลื่อนด้วยเบื้องหลังโดยแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (Calhoun 2002, 120-123) ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นกรรมาชีพในระบบการจ้างงานของสังคมทุนนิยมที่มาร์กซ์ปฏิเสธนั้น มาร์กซ์ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า ระบบ

4 งานเขียนหลายชิ้นของมาร์กซ์แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของการวิพากษ์สังคมทุนนิยมในลักษณะดังกล่าว งานเขียนแทบทุกชิ้นของมาร์กซ์ มีนัยของการประณามสังคมทุนนิยมปรากฏอยู่ งานเขียนที่มีรายละเอียดและนัยของการประณามดังกล่าวปรากฏอย่างโดดเด่นได้แก่งานเขียนเรื่อง *The Communist Manifesto, Economic and Philosophical Manuscript, The German Ideology* และ *Grundrisse* เป็นต้น (พจนาน 2549, 2)

นายทุนนั้นจะมีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการคือ 1) เป็นการผลิตเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยน เป็นการผลิตเพื่อตลาด (commodity production) ไม่ใช่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เอง 2) มีการผูกขาดปัจจัยการผลิตอยู่ในมือชนชั้นผู้ปกครอง (ชนชั้นนายทุน) ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย 3) พลังแรงงาน (labour power) กลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง

สิ่งที่ซ่อนนัยของความไม่เสมอภาคที่มาร์กซ์กล่าวถึงนั้น บ่งชี้ให้เห็นได้จากลักษณะของระบบทุนนิยมทั้ง 3 ประการข้างต้น หากถามว่าไม่เสมอภาคอย่างไร คำตอบที่ชัดเจนที่สุดก็คือ เมื่อระบบทุนนิยมให้ความสำคัญกับตลาดซึ่งไม่ได้คำนึงถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นว่าเป็นของผู้ผลิตเองแต่ผลผลิตนั้นเกิดขึ้นเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเดิมที่เดิมแล้วระบบการผลิตเพื่อการค้าเช่นนี้ก็ไม่ใช่ระบบแบบนายทุนเพราะไม่ได้ประกอบด้วยนายทุน แต่ประกอบด้วยผู้ผลิตเล็กอิสระ (Petty commodity production) ซึ่งเป็นเจ้าของในกรรมสิทธิ์แห่งปัจจัยการผลิตด้วยกันทั้งสิ้น แต่การที่เปลี่ยนจากผู้ผลิตเล็กมาเป็นนายทุนเกิดขึ้นเมื่อเหล่านายทุนมีการสะสมทุน หรือปัจจัยการผลิตจำกัดอยู่ในมือคนจำนวนน้อย ทำให้สมาชิกอื่นในสังคมซึ่งก็คือผู้ผลิตเล็กและชาวานาเสียปัจจัยการผลิตของตนไป กลายเป็นชนชั้นกรรมกรหรือกรรมาชีพที่มีชีวิตอยู่กับค่าจ้างแรงงาน มาถึงตรงนี้ความไม่เสมอภาคเริ่มเกิดขึ้นจากระบบการจ้างงานที่ชนชั้นผู้ปกครองถือครองปัจจัยการผลิตมาจากการสะสมทุนเพื่อจ้างแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพ ลักษณะของความไม่เสมอภาคที่เริ่มปรากฏขึ้นนี้จะชัดเจนที่สุดเมื่อมาร์กซ์อธิบายไว้ในปัจจัยของระบบทุนนิยม ประการที่สามคือ เรื่องของ “พลังแรงงานกลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง” และนำไปสู่การกดขี่ขูดรีด มาร์กซ์อธิบายว่ากระบวนการกดขี่ขูดรีดในระบบทุนนิยมนำไปสู่ความไม่เสมอภาคซึ่งเป็นปัญหาของการกดขี่ความเป็นมนุษย์ กระบวนการกดขี่ขูดรีดนี้มาร์กซ์เห็นว่าเป็นผลของการจ้างงานของแรงงานในระบบทุนนิยม ที่ทำให้นายทุนกอบโกยเอามูลค่าส่วนเกินของแรงงานไปเป็นทุนสะสมเพื่อผลิตต่อไปอีก นี่ก็คือความไม่เป็นธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เองในฐานะของผู้ผลิตร่วมกัน

ปัญหาของการกดขี่ขูดรีดของระบบทุนนิยมในศตวรรษที่ 19⁵ มาร์กซ์ได้เขียนวิเคราะห์ปัญหาของการเอาเปรียบแรงงานของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างเป็นระบบ และเชื่อว่าสิ่งที่เขาค้นพบคือ การวิเคราะห์เรื่องเศรษฐกิจการเมืองอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือมีหลักฐานพิสูจน์ได้ มีเหตุผลสอดคล้องกัน ไม่ใช่แค่การมองปัญหาที่เชิงมนุษยธรรมหรือในเชิงอุดมคติเท่านั้น มาร์กซ์วิเคราะห์ว่าระบบทุนนิยมที่ต้องพึ่งพาการทำงานร่วมกันของคนส่วนใหญ่ แต่มีการกดขี่ขูดรีดแรงงานสูงและมีการสะสมและขยายการลงทุนรวมความมั่งคั่งไว้ในมือนายทุนกลุ่มน้อย เป็นระบบที่สร้างความขัดแย้งขึ้นมาภายในตัวของระบบเอง คนงานต้องรับจ้างโดยได้ค่าจ้างน้อยแค่พอยังชีพและทำงานต่อไปได้ แต่นายทุนได้รับ “มูลค่าส่วนเกิน” จากการขายสินค้าที่คนงานผลิตได้ทั้งหมดไปขายและได้กำไรมาก มาร์กซ์ตั้งข้อสังเกตว่าในอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติทุก ๆ

5 ในแง่ของประวัติศาสตร์ มาร์กซ์ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากรายงานผู้ตรวจการโรงงานของหน่วยงานรัฐของอังกฤษ ซึ่งสะท้อนความโหดร้ายของระบบทุนนิยมอังกฤษในสมัยนั้นแบบตรงไปตรงมาอย่างละเอียดมากกว่านักวิชาการคนใดเคยทำมาก่อน ระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมในอังกฤษยุคแรก ๆ นั้น ใช้แรงงานผู้หญิงและเด็กอย่างทารุณ ไม่ต่างจากแรงงานสัตว์ เด็กเป็นแรงงานรับจ้างที่ป่วยตายด้วยโรคควัมโรคและโรคจากการทำงานอื่นๆ ในอัตราที่สูงมาก (วิทยากร 2558, 66-67) ซึ่งมาร์กซ์ (Marx 1990) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจ้างงานเอาไว้ในหนังสือ *Capital* เล่ม I บทที่ 10 (ดูเพิ่มเติมได้ที่ Marx {1867} 1990)

อุตสาหกรรมนั้น การนำเข้า (input) ของทุนในราคาต่อหน่วยจะน้อยกว่าผลผลิตที่นำออก (output) ในราคาต่อหน่วยเขาจึงเรียกสิ่งที่เกิดขึ้นว่า “มูลค่าส่วนเกิน” และให้เหตุผลว่ามันขึ้นอยู่กับแรงงานส่วนเกิน ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เขาได้รับเพื่อประทังชีวิตกับสิ่งที่เขาผลิตได้ (Zalta 2003)

เนื่องจากมาร์กซ์ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าระบบทุนนิยมเป็นการผลิตเพื่อการตลาดของการแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน ดังนั้น สินค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนกันต้องเป็นสินค้าที่แตกต่างกัน เมื่อเป็นสินค้าที่แตกต่างกันจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมต้องมีการแบ่งหน้าที่ของการทำงานขึ้น ปัญหาของการแบ่งหน้าที่ในการทำงานคือ ทำให้คนงานไม่ได้ควบคุมกระบวนการผลิตจนผลิตสินค้าเบ็ดเสร็จเป็นชิ้นเป็นอันเหมือนการทำงานการผลิตในยุคก่อนทุนนิยม การที่คนงานไม่ได้เป็นเจ้าของและเป็นผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตที่เป็นตัวกำหนดผลตอบแทนและกำหนดวิถีชีวิตของพวกเขา ทำให้คนงานต้องทำงานหนักแบบซ้ำซากโดยได้ผลตอบแทนต่ำ เกิดความแปลกแยกและความทุกข์ยากเพิ่มขึ้น นำไปสู่ความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้น ก็คือชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพ

มาร์กซ์ แสดงให้เห็นว่าผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิตก็คือ “นายทุน” กับ “กรรมกร” และสิ่งที่ก่อให้เกิดมูลค่าก็คือแรงงานของกรรมกรเป็นสำคัญ มาร์กซ์มีความกังวลเป็นพิเศษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนงานกับแรงงานของพวกเขาเอง (Calhoun 2002, 22) เพราะเห็นว่าในสังคมนายทุนนอกจากกรรมกรจะถูกกดขี่จากนายทุนแล้ว ฐานะของกรรมกรก็ยังตกต่ำลงมาอีกด้วย นั่นก็คือกรรมกรจะต้องขายแรงงานของตนเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ค่าจ้าง” ที่ “น้อยกว่ามูลค่าของแรงงาน” ที่ใช้ใน “การผลิต” ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้กับนายทุนได้แสวงหากำไรจากสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำ แต่มีมูลค่าขึ้นมาเพราะแรงงานของกรรมกร ในสภาวะการณ์เช่นนี้ยังการผลิตในระบบนายทุนพัฒนามากขึ้นเท่าใด สิ่งที่กรรมกรผลิตขึ้นก็จะสร้างความมั่นคงให้กับนายทุนมากขึ้นเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันกรรมกรผู้ขายแรงงานกลับยากจนลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งในที่สุดกรรมกรก็จะถูกลดฐานะลงไปเป็นเพียงแค่สิ่งผลิตอย่างหนึ่ง และเป็นสิ่งผลิตที่มีมูลค่าต่ำที่สุดด้วย ทั้งนี้ ก็เพราะว่านายทุนเองสามารถขูดรีดแรงงานจากกรรมกร โดยชำระค่าตอบแทนในอัตราที่ต่ำที่สุดเท่าที่กรรมกรจะสามารถทนงชีพอยู่ได้ ดังนั้น ในขณะที่มูลค่าของสิ่งผลิตได้เพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ มูลค่าของมนุษย์ก็ลดลงเป็นเงาตามไปด้วย (สุริย์ 2520, 69) ปัญหาทุนนิยมจึงเป็นตัวแทนกลางความสัมพันธ์ทางสังคมในการผลิต (เช่นในหมู่คนงานหรือระหว่างแรงงานกับนายทุน) ผ่านสินค้าโภคภัณฑ์รวมถึงแรงงานที่ซื้อและขายในตลาด (Calhoun 2002, 22) นอกจากเรื่องของแรงงานของกรรมกรแล้ว มาร์กซ์ยังอธิบายต่อไปว่านายทุนมีทางเลือก 2 อย่างในการทำงานคือ อย่างแรกนายทุนจะเลือกใช้แรงงานกรรมกร และอย่างที่สองคือการใช้เครื่องจักร แต่สำหรับกรรมกรแล้วย่อมไม่มีทางเลือก เพราะเขาต้องพึ่งนายทุนในการขายแรงงานของตนเองอยู่แล้วเพื่อการยังชีพ แต่ในสังคมที่อุตสาหกรรมมีความก้าวหน้า ก็จะทำให้เทคโนโลยีของเครื่องจักรก็จะพัฒนาไปด้วย แน่แน่นอนว่านายทุนจะต้องเลือกเครื่องจักรเพราะสามารถลดต้นทุนในการจ้างงานได้ และยังเครื่องจักรมีอิทธิพลต่อการผลิตของนายทุนมากขึ้นเท่าใด ฐานะของกรรมกรก็จะตกต่ำลงไปมากเท่านั้น กรรมกรจึงตกเป็นทาสของนายทุนและเครื่องจักรมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งหมดคือภาพคร่าว ๆ ที่มาร์กซ์พยายามแสดงให้เห็นถึงปัญหา “ความไม่เสมอภาค” ที่เกิดขึ้น

ในสังคมนิยม อันเป็นผลมาจากระบบที่สร้างให้เงินทุนเป็นใหญ่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะกอบโกยเอาปัจจัยการผลิตไปเป็นของตน ทั้งในแง่ของปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แต่เดิมแล้วกับอีกอย่างคือปัจจัยการผลิตที่ขุดรีดได้จากชนชั้นกรรมาชีพหรือกรรมกรด้วย มาร์กซ์ไม่เห็นด้วยกับระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบเสรีนิยมที่อ้างถึงสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่เพราะมันจะนำมาซึ่งความไม่เสมอภาคกันในแง่ของโอกาส และการเกิดความไม่เสมอภาคทางโอกาสนี้นำไปสู่ปัญหาอย่างหนึ่งคือการไม่มีเสรีภาพอย่างแท้จริง มาร์กซ์เสนอว่าการที่สังคมจะมีเสรีภาพอย่างแท้จริงสังคมต้องพัฒนาไปสู่ความเสมอภาคกันในทางโอกาส เพราะจะไม่มีใครแก่งแย่งกัน ตามความหมายของมาร์กซ์ก็คือการพัฒนาจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไปสู่สังคมนิยมนั่นเอง เมื่อเข้าไปสู่สังคมนิยมเมื่อใดเราก็จะพบว่าเมื่อนั้นเสรีภาพอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น

เพื่อที่จะเปลี่ยนสภาพจากสังคมนิยมขั้นต้นไปสู่สังคมนิยมขั้นสูง (Communist Society) นั้น มาร์กซ์และเอนเกลเสนอไว้ว่า ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องปฏิบัติตามหลัก 10 ประการที่เขาเสนอเอาไว้ เช่น การล้มเลิกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การรวมเครื่องมือในการผลิตและปัจจัยการผลิตไว้ให้กับรัฐ การรวมอุตสาหกรรมและการเกษตรเข้าด้วยกัน การขจัดความแตกต่างระหว่างตัวเมืองกับชนบท การจัดการศึกษาโดยไม่เรียกค่าตอบแทน และการทำลายระบบการใช้แรงงานเด็กในโรงงาน เป็นต้น เมื่อเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพทำสิ่งเหล่านี้สำเร็จลงได้แล้ว ระบบนายทุนก็จะหมดสภาพไป รัฐในระบบสังคมนิยมเช่นนี้ซึ่งก็คือชนชั้นกรรมาชีพที่รวมกันเป็นผู้ปกครองก็จะสลายตัวลง⁶ (Wither Away) ชนชั้นและการต่อสู้ระหว่างชนชั้นก็จะไม่หลงเหลืออยู่ให้เป็นที่ปรากฏ และสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือความร่วมมือกันของมนุษย์ในสังคมในรูปของสมาคม (สุริย์ 2520, 64)

เราจะเห็นได้ว่าข้อออกเถียงที่นักสังคมนิยมโดยเฉพาะมาร์กซ์ ที่ได้ยกเอาข้ออ้างมาถกเถียงกับระบบทุนนิยมก็คือว่า ในระบบทุนนิยมปัญหาสำคัญอยู่ที่การกระจายสิ่งของ (distribution of material) หรือสินค้าทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่เท่าเทียมกันหรือมีการแจกจ่ายที่ไม่เป็นธรรม มาร์กซ์เสนอแนวทางที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมหรือความเสมอภาคให้เกิดขึ้นภายในสังคมนิยมโดยเขากล่าวว่า “ให้แต่ละคนได้รับตามแต่ที่เขาจำเป็นต้องได้” ความหมายก็คือว่า เมื่อแต่ละคนมีความสามารถที่จะผลิตได้อย่างไม่เท่าเทียมกัน บางคนผลิตได้มาก บางคนผลิตได้น้อยก็ให้แต่ละคนผลิตได้ตามที่แต่ละคนจะมีความสามารถที่จะทำได้ หลักความเท่าเทียมของมาร์กซ์บอกมาให้แต่ละคนได้รับผลประโยชน์เหล่านี้ในปริมาณที่เท่าๆ กัน ในทัศนะของมาร์กซ์ ต้นตอของความไม่เสมอภาคกันในสังคมมาจากการอนุญาตให้ปัจเจกบุคคลมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัว วิธีแก้ความไม่เสมอภาคมีอยู่ทางเดียวคือต้องยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

6 การปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพที่มาร์กซ์เสนอนั้นประกอบด้วยสองขั้น ขั้นแรกเรียกว่าการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพแบบ “เผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ” ในขั้นนี้เสรีภาพที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้นเพราะชนชั้นกรรมาชีพจะต่อสู้กับชนชั้นผู้ปกครองจนตนเองได้รับชัยชนะแล้วรวบรวมเอาทรัพย์สินมาเป็นของชนชั้นผู้ปกครอง (ชนชั้นผู้ปกครองโดยกรรมาชีพ) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเปลี่ยนจากสังคมนิยมไปสู่ความเป็นสังคมนิยม ส่วนขั้นที่สองก็คือชนชั้นกรรมาชีพที่ปฏิวัติแล้วรวมตัวกันเป็นชนชั้นผู้ปกครองก็จะสลายตัวลงและไม่มีชนชั้นทางสังคมเกิดขึ้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นในขั้นนี้ก็คือความร่วมมือกันของสังคมนิยมที่ผลิตผลผลิตร่วมกันและได้รับการแบ่งสรรปันส่วนอย่างเป็นธรรมที่สุด

ส่วนตัวที่เป็นเครื่องมือในการทำมาหากิน ทรัพย์สินเหล่านี้เมื่อถูกยกเลิกไปแล้วจะต้องตกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อทุกคนมีโอกาสที่จะใช้สิ่งเหล่านี้ทำมาหากินเสมอกันแล้ว ทุกคนก็ย่อมที่จะมีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะทำมาหากินสร้างสรรค์งานเต็มความสามารถ (สมภาร 2540, 151)

โต้แย้งข้อวิจารณ์ที่มีต่อทัศนะของคาร์ล มาร์กซ์ เพื่อให้เหตุผลในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของคาร์ล มาร์กซ์

ในการให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของคาร์ล มาร์กซ์ นั้น จำเป็นต้องพิจารณาจากการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของมาร์กซ์ เพราะแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในทัศนะของมาร์กซ์ ซ่อนอยู่ในแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของเขา แต่สังคมนิยมของมาร์กซ์เขาไม่ได้อธิบายไว้อย่างตรงไปตรงมา เขากลับวิพากษ์ระบบทุนนิยมแทน ถือได้ว่าการจะศึกษาแนวคิดของมาร์กซ์จึงมุ่งไปที่การวิพากษ์ทุนนิยมเป็นหลักและทุนนิยมที่วางนี้ก็อยู่บนแนวคิดวัตถุนิยมวิภาษวิธีของมาร์กซ์นั่นเอง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน การให้เหตุผลในการสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นมาจากข้อวิจารณ์ของนักปรัชญาที่มีต่อทัศนะของมาร์กซ์ และนำเอาข้อวิจารณ์นั้นมาทำการโต้แย้งและถกเถียง เพื่อที่จะแสดงเหตุผลในการสนับสนุนทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์มากยิ่งขึ้น โดยผู้เขียนจะนำเสนอข้อวิจารณ์นั้น ๆ ที่มีต่อทัศนะของมาร์กซ์พร้อมกันนั้นก็จะได้แย้งข้อวิจารณ์นั้น ๆ ไปด้วย จากการรวบรวมเอกสารพอสรุปข้อวิจารณ์ได้ดังนี้

1. ข้อวิจารณ์/ข้อสนับสนุนสังคมนิยมของมาร์กซ์ในเชิงญาณวิทยา

ข้อวิจารณ์นี้เป็นข้อวิจารณ์จากนักปรัชญาวิทยาศาสตร์คนหนึ่งซึ่งชื่อว่า คาร์ล ปอปเปอร์ (Karl Popper) ปอปเปอร์วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของมาร์กซ์ว่า มาร์กซ์ได้รับอิทธิพลความคิดจากเฮเกลในเรื่องแนวทางหรือวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เป็นไปตามกฎความขัดแย้ง และได้แนวคิดทางวัตถุนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวิธีการทางวิทยาศาสตร์รวมเข้าด้วย ทำให้มาร์กซ์วิเคราะห์ประวัติศาสตร์โดยเอาวัตถุนิยมเป็นพื้นฐานหรือเป็นการอธิบายประวัติศาสตร์ในแง่ของวัตถุ ปอปเปอร์เห็นว่าวิธีการที่มาร์กซ์อ้างว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้นแท้จริงแล้วไม่ใช่วิทยาศาสตร์ เพราะโดยทั่วไปเรามักเข้าใจกันว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการศึกษาข้อมูลจากอดีต แล้วนำมาอธิบายปรากฏการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนทำนายปรากฏการณ์ในอนาคต ในทัศนะของปอปเปอร์เราไม่สามารถคาดการณ์ในอนาคตโดยอ้างอิงข้อมูลจากอดีตได้เลย ซึ่งวิธีการข้างต้นที่มาร์กซ์ใช้ในการอธิบายวิวัฒนาการสู่สังคมนิยม นั่นก็คือวิธี “อุปนัย” ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายต่างก็ตั้งสมมติฐานของตนบนฐานคิดและการอธิบายแบบอุปนัยนั่นเอง

เมื่อปอปเปอร์เห็นว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวเป็นความเข้าใจผิด⁷ วิธีการของมาร์กซ์

7 การที่ปอปเปอร์มองว่าวิทยาศาสตร์ที่อาศัยอุปนัยเป็นสิ่งที่ผิดเพราะเขาคิดว่าตรรกวิทยาต้องเป็นตรรกวิทยาแบบนิรนัยเท่านั้น สำหรับวิทยาศาสตร์ ปอปเปอร์พยายามอ้างถึงแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ในสมัยศตวรรษที่ 20 คือไอน์สไตน์ ทัศนะของไอน์สไตน์กับปอปเปอร์มีความเหมือนกันก็คือว่า “ทฤษฎีไม่สามารถสร้างขึ้นจากผลของการสังเกตทดลอง แต่มันเกิดจากการสร้างขึ้นมาจากเหตุผลเท่านั้นเอง” สำหรับปอปเปอร์ตรรกวิทยามีแบบเดียวคือตรรกวิทยานิรนัย ทฤษฎีในแง่ของนิรนัยจึงเป็นทฤษฎีที่สืบเนื่องหรือขยายความทฤษฎีเก่า ส่วนตรรกวิทยาอุปนัยที่นักวิทยาศาสตร์ทั่วไปถือเป็นตรรกวิทยาแห่งการสร้างสรรค์นั้น

ที่มีพื้นฐานอยู่บนวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวก็ย่อมเป็นการเข้าใจผิดด้วย วิทยาศาสตร์ยอมรับกฎของเหตุและผล (Law of Cause and Effect) ว่าเป็นกฎธรรมชาติ และยอมรับในความสม่าเสมอของธรรมชาติ เมื่อคิดว่าพบสาเหตุแห่งปรากฏการณ์ในธรรมชาติแล้วก็นำไปคาดการณ์อนาคตได้ว่าเมื่อมีสาเหตุที่เพียงพอก็ย่อมมีปรากฏการณ์อันเป็นผลเกิดขึ้นตามนัยนี้ มาร์กซ์ได้ใช้วิธีการเดียวกันนี้ในการศึกษาข้อมูลจากประวัติศาสตร์พบว่า เศรษฐกิจหรือพลังเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ตลอดจนนิยามประวัติศาสตร์ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้น และปอปเปอร์ยังแย้งว่า การต่อสู้ระหว่างชนชั้นเป็นแค่ส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์เท่านั้นหาใช่เป็นประวัติศาสตร์ทั้งหมดไม่ (สุรีย์ 2520, 65) ปอปเปอร์สรุปว่า การคาดการณ์อนาคตของระบบเศรษฐกิจและการเมืองของมาร์กซ์ไม่สมเหตุสมผล เนื่องจากเราไม่อาจเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบันไปกำหนดล่วงหน้าว่าอนาคตจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ดังนั้น จากแนวโน้มของเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปัจจุบันเป็นเครื่องแสดงว่าการคาดการณ์ของมาร์กซ์ผิดก็จริง แต่จุดสำคัญของการผิดพลาดในทัศนะของปอปเปอร์ไม่ใช่อยู่ที่ข้อเท็จจริงเชิงประสพการณ์ไม่สนับสนุนทฤษฎีของเขา แต่อยู่ที่การคาดการณ์ของเขามีรากฐานอยู่บนลัทธิประวัติศาสตร์นิยม ซึ่งปอปเปอร์เห็นว่าไม่จำเป็นเลยที่เหตุการณ์ในอนาคตจะต้องเป็นไปตามแนวโน้มทางประวัติศาสตร์ให้แก่เราในวันนี้ ข้อที่ไม่สมเหตุสมผลมันอยู่ที่มาร์กซ์เป็นนักประวัติศาสตร์นิยม ทฤษฎีทางเศรษฐกิจการเมืองของเขาขึ้นอยู่กับทฤษฎีทางประวัติศาสตร์และทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ของเขาขึ้นอยู่กับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อในการพิสูจน์แบบอุปนัย (ซึ่งเป็นเรื่องที่ปอปเปอร์ปฏิเสธ) อันเป็นการพิสูจน์ที่ไม่มีอยู่ในวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของปอปเปอร์ ดังนั้น วิธีการทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมืองของมาร์กซ์ จึงเป็นการคาดการณ์ที่ผิดด้วย ข้ออ้างของมาร์กซ์ที่ว่าทฤษฎีของเขาเป็นวิทยาศาสตร์จึงเป็นข้ออ้างที่ไร้น้ำหนักโดยสิ้นเชิง (Popper 1966) การแย้งทฤษฎีของมาร์กซ์ตามทัศนะของปอปเปอร์นั้น ถึงแม้จะเป็นการเพ่งเล็งไปที่ความเป็นวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยก็ตาม แต่ทั้งหมดก็คือว่าปอปเปอร์ต้องการแสดงให้เห็นว่าสังคมนิยมในทัศนะของมาร์กซ์เป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นจริงและเมื่อสังคมนิยมไม่อาจเกิดขึ้นจริง ข้อเสนอเกี่ยวกับความเสมอภาคในทัศนะของมาร์กซ์ก็ย่อมเป็นเรื่องไร้สาระ ปอปเปอร์มองถึงความเป็นวิทยาศาสตร์ในแนวคิดสังคมนิยมของมาร์กซ์เพื่อที่จะปฏิเสธแนวคิดทั้งหมดที่ซ่อนอยู่ในนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นตรงข้ามกับปอปเปอร์ ที่พยายามวิจารณ์ทฤษฎีของมาร์กซ์ สิ่งที่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับปอปเปอร์นั้นแสดงออกมาในฐานะคิด 2 อย่าง อย่างแรกคือทัศนะทางวิทยาศาสตร์ของปอปเปอร์เป็นทัศนะแบบสุดโต่ง (มองวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย) ส่วนอย่างที่สองก็คือ ทัศนะทางสังคมนิยมการเมืองของมาร์กซ์เป็นการเสนอข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการ

ปอปเปอร์เห็นว่าไม่มีเพราะการสร้างสรรค์ทฤษฎีมิใช่เกิดจากขบวนการของอุปนัย แต่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์จากสมองของมนุษย์ สำหรับทฤษฎีที่เป็นจุดเริ่มต้นให้ทฤษฎีอื่นได้สืบเนื่องและขยายความนั้น ปอปเปอร์ก็เห็นว่าไม่ใช่ได้จากการสังเกตเหมือนกัน ปอปเปอร์อธิบายต่อไปว่า จริงอยู่ที่ว่าความเป็นจริงทั้งหลายวิทยาศาสตร์นำมาปรากฏแก่เรา แต่ก็มิจะมีอะไรอีกหลายอย่างที่เราสังเกตความจริงไม่ได้ เช่น พลังงานต่างๆ ที่มองไม่เห็น คลื่นไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า เป็นต้น และการประสานงานกันอย่างลึกลับซับซ้อนของมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีโครงสร้างในระดับที่ลึกซึ้งและเป็นสิ่งที่เราเองยังไม่สามารถศึกษาได้จนรู้แจ้งเห็นจริงทั้งหมด ยังมีความจริงอีกมากมายนับไม่ถ้วนที่อยู่รอบตัวเรา และกำลังได้รับการศึกษาอยู่เรื่อย ๆ ดังนั้น ปอปเปอร์จึงไม่เห็นด้วยกับมาร์กซ์ที่จะนำเอาสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีตไปทำนายหรือคาดการณ์อนาคต

ทางวิทยาศาสตร์และสามารถนำมาใช้ในการคาดการณ์และทำนายสังคมได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่ตรงข้ามกับปอปเปอร์ที่พยายามแย้งมาร์กซ์

สำหรับผู้เขียนเห็นว่า ทฤษฎีสังคมนิยมของมาร์กซ์เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายลักษณะของความเสมอภาคของสังคมทุนนิยมได้ดีที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ประการแรก คือการวิพากษ์ทุนนิยมของมาร์กซ์เป็นการวิพากษ์เหตุการณ์เชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับสภาพของสังคมร่วมสมัยและสภาพสังคมที่มีมาก่อนหน้านั้น และการที่มาร์กซ์อธิบายว่าแนวคิดของเขาเป็นวิทยาศาสตร์ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ยอมรับได้ในแง่ของวิธีการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งแนวคิดการวิพากษ์ทุนนิยมโดยใช้ประวัติศาสตร์วิภาษวิธีก็จัดเป็นวิธีวิทยา (methodology) อย่างหนึ่งในทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการให้เหตุผลแบบมาร์กซ์ทำให้ปอปเปอร์ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ประการที่สอง ที่เราอาจสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์ได้ก็คือ แนวคิดของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์สังคมที่สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมและยังสอดคล้องกับตัวอย่างของทุนนิยมที่กำลังแพร่หลายในปัจจุบันนี้

ในลักษณะของการสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์ในข้างต้นอาจอธิบายได้ดังนี้ว่า เราจะเห็นว่าสิ่งที่มาร์กซ์ยืนยันในทฤษฎีของเขาก็คือเขายืนยันว่า สิ่งที่เขาค้นพบมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ มีหลักฐานพิสูจน์ได้ มีเหตุผลสอดคล้องกัน ไม่ใช่แค่การมองปัญหาเชิงมนุษยธรรมหรือในเชิงอุดมคติเท่านั้น แต่สำหรับปอปเปอร์มองว่า การค้นพบของมาร์กซ์ ไม่ใช่การค้นพบที่เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะความผิดพลาดของมาร์กซ์คือ การใช้ข้อมูลในอดีตมาคาดการณ์อนาคต และรวมถึงปัจจุบันด้วย จากข้อวิจารณ์ของปอปเปอร์ที่มีต่อมาร์กซ์อาจแยกได้ 2 ลักษณะคือ 1) ปอปเปอร์ไม่ยอมรับวิธีการแบบมาร์กซ์ว่าเป็นวิทยาศาสตร์เนื่องจากวิธีการแบบมาร์กซ์เป็นวิธีอุปนัย และ 2) ปอปเปอร์เห็นว่าแนวคิดของมาร์กซ์มีรากฐานอยู่บนลัทธิประวัติศาสตร์นิยม ไม่จำเป็นเลยที่เหตุการณ์ในอนาคตจะต้องเป็นไปตามแนวโน้มทางประวัติศาสตร์ให้แก่เราในวันนี้ จากทัศนะสองประการที่ปอปเปอร์ให้ไว้นี้ ผู้เขียนเห็นว่าปอปเปอร์เป็นนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่เห็นแย้งกับความเป็นวิทยาศาสตร์ที่แท้จริงและปอปเปอร์ยังเห็นว่าวิธีการแบบประวัติศาสตร์นิยมไม่ใช่วิธีการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าทั้งสองประการนี้ต่างเป็นแนวคิดที่ผิดพลาดทั้งสิ้น เพื่อที่จะสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์ ผู้เขียนจะทำการโต้แย้งแนวคิดที่ปอปเปอร์เสนอไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดของปอปเปอร์และเป็นการสนับสนุนต่อทัศนะของมาร์กซ์ต่อไป

ปอปเปอร์มองวิทยาศาสตร์แบบนิรนัยว่าเป็นวิทยาศาสตร์แบบเดียวที่มีอยู่ ส่วนวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง จึงเป็นเหตุผลนำไปสู่การปฏิเสธแนวคิดของมาร์กซ์ เหตุผลของการมองวิทยาศาสตร์แบบปอปเปอร์ก็เพื่อที่จะแยกแยะอะไรคือวิทยาศาสตร์และอะไรที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของปอปเปอร์ก็คือวิทยาศาสตร์ต้องสามารถ “พิสูจน์ได้ว่าเป็นเท็จ” แต่ปอปเปอร์ก็สร้างทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ขัดแย้งตัวเอง คือ ยอมรับในนิรนัยว่าเป็นรูปแบบเดียวที่มีอยู่จริง ส่วนอุปนัยไม่มีอยู่จริง การยอมรับเช่นนี้คือความขัดแย้งในตัวเองของปอปเปอร์ เพราะโดยปกติแล้วนิรนัยเป็นการอ้างเหตุผลที่มีโอกาสผิดน้อยกว่าอุปนัย เพราะการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยนั้นเริ่มต้นด้วยข้ออ้างที่เป็นจริงและข้อสรุปที่เป็นจริงด้วย ดังนั้น การหาข้อโต้แย้งนิรนัยจึงทำได้ยากเมื่อทำได้ยากก็เป็นการขัดแย้งต่อแนวคิดของปอปเปอร์เองเพราะเขาต้องการทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นเท็จ (แต่นิรนัยไม่มีข้ออ้างแย้งได้แนวคิดของปอปเปออร์จึงเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งในตัวเอง)

การที่ความรู้แบบอุปนัยสามารถผิดได้นั้นก็มีข้อดีอย่างหนึ่งก็คืออุปนัยนั้น ยังมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความจริงอยู่ สำหรับความรู้ที่ได้จากการนิรนัยนั้นถึงแม้ว่าจะไม่มีทางผิดพลาดแต่ก็เป็นความรู้แบบอุดมคติ คือ เป็นความรู้ที่ผูกติดอยู่ในจินตนาการของเรา อย่างไรก็ตาม เวลาที่เราจะนำเอาคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นนิรนัยอย่างหนึ่งมาอธิบายปรากฏการณ์ภายนอกที่ปรากฏต่อเรา เราจะพบว่าคณิตศาสตร์จะมีความไม่แน่นอนอีกต่อไป นั่นหมายความว่า การใช้เหตุผลแบบนิรนัยยังถูกต้องอยู่เสมอตราบเท่าที่เรายังไม่นำเอาการใช้เหตุผลแบบนิรนัยนั้นมาใช้กับโลกแห่งความเป็นจริง และเมื่อใดที่นำเอานิรนัยมาใช้กับโลกแห่งความเป็นจริงนิรนัยก็ไม่สามารถแสดงได้ว่ามีความสมเหตุสมผลตามโลกแห่งความเป็นจริงได้ เราจะเห็นได้ว่านิรนัยนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริงก็ได้เพียงแต่การอ้างเหตุผลแบบนิรนัยนั้นเป็นการเดินตามกฎและกฎนั้นก็จริงโดยตัวมันเองไม่ขึ้นกับปรากฏการณ์ภายนอกแต่อย่างใด ที่ว่าการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยนั้นไม่ขึ้นอยู่กับความเป็นจริงของโลกภายนอกแต่จะขึ้นกับความเป็นจริงที่เราตั้งเป็นข้อสมมติเริ่มต้น ในทางตรรกวิทยาก็คือข้อสรุปของนิรนัยจะเป็นจริงเสมอถ้าข้ออ้างเริ่มต้นและข้ออ้างทุกข้ออ้างเป็นจริง พิจารณาจากตัวอย่างดังนี้

- (1) นักเรียนทุกคนเป็นคนเรียบร้อย
เด่นพงษ์เป็นคนเรียบร้อย

ดังนั้น เด่นพงษ์เป็นนักเรียน

ตัวอย่าง (1) ถือว่าเป็นการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยที่ไม่สมเหตุสมผลหรือ Invalid นั่นเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า จากข้ออ้างที่ 1 เราจะสมมติให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของคนที่เป็นคนเรียบร้อย และสมมติข้ออ้างที่ 2 ว่าเด่นพงษ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของคนเรียบร้อยด้วย แต่เด่นพงษ์ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นนักเรียนก็ได้ ดังนั้นโดยหลักของความสมเหตุสมผลแบบนิรนัยแล้วถ้าเราสมมติว่าข้ออ้างเป็นจริงจึงไม่มีทางเป็นไปได้ว่าข้อสรุปจะเป็นเท็จ แต่ข้อสรุปนี้ก็อาจเป็นจริงเสมอไป ดังนั้น การอ้างเหตุผลนี้จึงไม่สมเหตุสมผล และในทางวิทยาศาสตร์การอ้างเหตุผลแบบนิรนัยจะไม่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงกับวิทยาศาสตร์ได้เลย ผู้เขียนขอให้เหตุผลว่าทำไมเราถึงไม่สามารถใช้นิรนัยกับวิทยาศาสตร์ได้ เพราะการจะยืนยันข้อสมมติฐานว่าจริงตามหลักวิทยาศาสตร์ต้องให้ผลเชิงประจักษ์อย่างเป็นจริงแต่การอ้างเหตุผลแบบนิรนัยไม่สนใจว่าผลเชิงประจักษ์จะจริงหรือเท็จอย่างไรเพียงแค่ว่าทำตามกฎให้สมเหตุสมผลตามหลักของนิรนัยก็เพียงพอแล้ว กล่าวโดยสรุปการจะทดสอบว่าข้อสมมติฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นจริงนั้นสำหรับการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยจะทำได้เพราะจะไม่สมเหตุสมผล

ดังนั้น การที่มาร์กซ์นำเสนอแนวคิดของเขาโดยมีที่มาจากวิธีการแบบอุปนัยและเขาก็คิดว่าสิ่งที่เขาค้นพบนั้นเป็นวิทยาศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่ดูสมเหตุสมผลมากกว่าแนวคิดของปอปเปออร์ที่พยายามวิจารณ์ข้อบกพร่องของมาร์กซ์ เพราะการสนับสนุนข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์สุดท้ายแล้ว

ต้องสอดคล้องกับความจริงเชิงประจักษ์⁸ วิทยาศาสตร์จึงไม่อาจเสี่ยงอุปนัยไปได้ เพราะขอบเขตของนิรนัยจำกัดอยู่เพียงแก่กฎของความสมเหตุสมผลแต่ไม่ครอบคลุมถึงกฎของความเป็นจริงเชิงประจักษ์ ทฤษฎีของมาร์กซ์เป็นความจริงเชิงประจักษ์ที่เขาเห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัยของเขา และความทุกข์ยากของผู้คนที่มีความมาก่อนหน้านี้ ทำให้มาร์กซ์นำเสนอเป็นทฤษฎีประวัติศาสตร์แบบวัตถุนิยมโดยอาศัยวิภาษวิธีของเขาเอง มีอีกอย่างหนึ่งที่ ปอปเปอร์วิจารณ์มาร์กซ์ก็คือว่า สิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลและไม่ได้เป็นไปในทิศทางของทฤษฎีที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นก็เพราะว่า มาร์กซ์เป็นนักประวัติศาสตร์นิยม ทฤษฎีทางเศรษฐกิจการเมืองของเขาขึ้นอยู่กับทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ และทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ของเขาขึ้นอยู่กับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อในการพิสูจน์แบบอุปนัย ซึ่งเราก็อภิปรายกันแล้วว่าอุปนัยเป็นการค้นหาคำอธิบายอย่างหนึ่งที่เป็นต่อวิทยาศาสตร์

ส่วนข้อความที่ว่า การที่มาร์กซ์เป็นนักประวัติศาสตร์นิยมทำให้ทฤษฎีของเขาไม่เป็นวิทยาศาสตร์นั้น ปอปเปอร์ก็อาศัยคำวิจารณ์จากส่วนแรกที่เขาไม่เห็นด้วยกับอุปนัย จึงทำให้ปอปเปอร์ปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาว่าทฤษฎีที่ยืนอยู่บนฐานคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมของมาร์กซ์ไม่ใช่ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ แต่ผู้เขียนเห็นว่าข้อนี้ปอปเปอร์ก็มองวิทยาศาสตร์ผิดเหมือนกัน อันที่จริงประวัติศาสตร์และวิธีการแบบประวัติศาสตร์เป็นการค้นหาคำอธิบายความรู้แบบวิทยาศาสตร์เช่นกัน เพราะประวัติศาสตร์ก็เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอุปนัยซึ่งก็เป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ เหตุผลที่ผู้เขียนให้ไว้สนับสนุนสอดคล้องกับคำอธิบายของนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่ชื่อว่า คาร์ล เฮมเพล ที่อธิบายไว้ในหนังสือ “Philosophy of Natural Science”⁹ ในหนังสือเล่มดังกล่าวเฮมเพลได้อธิบายไว้ว่า การจำแนกวิทยาศาสตร์นั้นสามารถจำแนกได้ 2 อย่างคือ วิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์ (empirical) และวิทยาศาสตร์เชิงอประจักษ์ (nonempirical) กลุ่มแรกมุ่งที่จะสำรวจ อธิบาย และทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกที่เราอาศัยอยู่ ดังนั้นข้อความที่เป็นความรู้ของวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้จึงต้องตรวจสอบได้ด้วยข้อเท็จจริงที่อยู่ในประสบการณ์ของเราและยอมรับได้บนพื้นฐานของพยานหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เหมาะสม วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวมีหลายวิธี เช่น โดยการทดลอง โดยการสังเกตอย่างเป็นระบบ โดยการสัมภาษณ์ โดยการสำรวจ โดยการตรวจสอบเอกสาร จารึก วัตถุโบราณและอื่น ๆ ที่กระทำอย่างระมัดระวัง การขึ้นตรงต่อหลักฐานเชิงประจักษ์นี้เองคือสิ่งที่แยกสาขาของวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์ออกจากสาขาเชิงอประจักษ์ อันได้แก่ ตรรกวิทยา และคณิตศาสตร์บริสุทธิ์ ซึ่งความรู้ในทั้งสองสาขาลงนี้จะประกอบด้วย ข้อความ หรือประพจน์ (proposition) ที่พิสูจน์ได้โดยไม่ต้องมีการอ้างอิงในสาระสำคัญถึงข้อค้นพบเชิงประจักษ์ใด ๆ ในสาขาของวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์เอง ก็ยังแบ่งออกเป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์สังคม ซึ่งมีเกณฑ์แบ่งแยกที่ไม่ชัดเจนเหมือนการแยกระหว่างการค้นคว้าเชิงประจักษ์ และเชิงประจักษ์ และปราศจากความเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะขีดเส้นแบ่งที่ตรงไหน โดยปกติแล้วเป็นที่เข้าใจว่า

8 ถึงแม้ทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์จะมีที่มาจากการใช้เหตุผลแบบนิรนัยก็ตามแต่ร้อยละปีหลังจากนั้นทฤษฎีของเขาที่ได้รับการทดสอบว่าเป็นจริงด้วยการตรวจจับสัญญาณคลื่นความโน้มถ่วงด้วยสถานีรับสัญญาณของนักวิทยาศาสตร์ยุคนี้

9 Carl Hempel, *Philosophy of Natural Science*, (Prentice Hall, 1967) ฉบับแปลภาษาไทย โดย เอกศักดิ์ ยุคตะนันท์, ไฟล์นามสกุล .pdf สามารถเข้าถึงได้จาก <https://issuu.com/eaksakyooktan>

วิทยาศาสตร์ธรรมชาติประกอบด้วย ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และสาขาวิชาอื่นๆ ที่แวดล้อม ส่วนวิทยาศาสตร์สังคมประกอบด้วย สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์นิพนธ์หรือวิธีการเขียนทางประวัติศาสตร์

วิธีการของมาร์กซ์จึงเป็นวิทยาศาสตร์ในฐานะของวิทยาศาสตร์สังคม ที่มีวิธีการแบบประวัติศาสตร์วัตถุนิยม ข้อบกพร่องของปอปเปอร์อยู่ตรงที่เขามองวิทยาศาสตร์แบบไอน์สไตน์ (วิทยาศาสตร์แบบนิรนัย) ซึ่งก็ไม่ใช่สิ่งที่ผิด แต่ทว่าเป็นการนิยามวิทยาศาสตร์ที่ยังอิงอยู่กับคณิตศาสตร์มากเกินไป ทั้งนี้วิทยาศาสตร์จะต้องเป็นข้อความที่เป็นกฎทั่วไป นั่นหมายความว่าข้อความสากลที่ทุกคนเข้าถึงได้ ข้อความที่ทุกคนจะเข้าถึงได้ทุกคนต้องเห็นพ้องต้องกันว่าสมเหตุสมผลในเรื่องนั้นๆ และตรวจสอบได้อย่างตรงไปตรงมา การเข้าใจวิทยาศาสตร์แบบนิรนัยที่วางอยู่บนฐานของคณิตศาสตร์ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เราก็คงต้องยอมรับในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการคาดคะเนด้วยเหตุผลบริสุทธิ์ แต่อย่างไรก็ตาม การคาดคะเนด้วยนิรนัยอาจเป็นการยากที่จะได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุผลที่มาสนับสนุนนั้นไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผลกับโลกเสมอไป วิทยาศาสตร์ต้องการอธิบายทั้งสิ่งที่เรารู้ได้ด้วยประสบการณ์และสิ่งที่เราไม่อาจรับรู้ได้ด้วยประสบการณ์ แต่ทั้งนี้วิทยาศาสตร์จะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อนำมาใช้งานได้จริง แนวคิดของปอปเปอร์ไม่ใช่แนวคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ทั้งหมด เป็นแค่ส่วนหนึ่งของวิทยาศาสตร์ ดังนั้นข้อวิจารณ์ที่ว่าแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของมาร์กซ์ว่าไม่ใช่วิทยาศาสตร์ก็ไม่อาจเป็นข้อสรุปที่ดีและสมเหตุสมผลได้ เพราะแนวคิดของมาร์กซ์สร้างขึ้นจากข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์และสามารถพิสูจน์และตรวจสอบได้อย่างตรงไปตรงมา จึงทำให้แนวคิดของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์สังคมที่แนวคิดของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์สังคมเป็นข้อดีตรงที่สามารถเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาสังคมผ่านวิถีของการผลิตและเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี อนึ่งการที่เรามองสังคมผ่านการให้เหตุผลแบบอุปนัยเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลมากกว่า เพราะสังคมในทัศนะของมาร์กซ์เป็นสิ่งที่อยู่จริง ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างลอยๆ การใช้วิธีการอุปนัยในการศึกษาสังคมมนุษย์จึงเป็นการสร้างทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์สังคมที่สามารถนำมาคาดคะเนและสำรวจตรวจสอบได้เป็นอย่างดี

จากคำอธิบายในข้อสนับสนุนที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่าทฤษฎีสังคมนิยมของมาร์กซ์ที่เขาเองเชื่อว่าเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้นั้นเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ กล่าวคือทฤษฎีของมาร์กซ์จัดเป็นวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์ที่อยู่ในกลุ่มของวิทยาศาสตร์สังคม แต่ปัญหาที่มาร์กซ์อาจจะถูกถามต่อไปได้ก็คือว่า ถ้ามาร์กซ์ยอมรับว่าแนวคิดของเขาเป็นวิทยาศาสตร์แล้วสิ่งที่เขาจะสนับสนุนว่าเป็นวิทยาศาสตร์ได้จริงๆ ตามวิธีการอุปนัยก็คือทฤษฎีของเขาต้องมีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสังคมด้วยใช่หรือไม่ จากคำถามนี้สิ่งที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงของทฤษฎีของมาร์กซ์ได้ก็คือการยืนยันด้วยรูปแบบของสังคมที่เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในลักษณะของวิภาษวิธีของมาร์กซ์ มาร์กซ์เองพยายามที่จะบอกว่าข้อเท็จจริงของสังคมก็คือสิ่งที่เขาค้นพบ เพราะโครงสร้างทางสังคมก็ถูกกำหนดด้วยระบบเศรษฐกิจที่เป็นการปะทะต่อสู้กันระหว่างชนชั้นและจะเป็นเช่นนั้นเรื่อยไป

ข้อเท็จจริงของสังคมที่จะยืนยันว่าแนวคิดของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์ได้นั้น เราอาจมองได้หลายมุมด้วยกัน แต่การพิจารณาที่จะยืนยันว่าสิ่งที่มาร์กซ์ค้นพบมีความสมเหตุสมผลนั้น ซ่อนอยู่ในแนวคิดทางปรัชญาสังคมและจริยศาสตร์ของเขา ดังนั้นถ้าเรายอมรับว่าแนวคิดของมาร์กซ์เป็น

วิทยาศาสตร์และสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ ขึ้นต่อไปคือการหาเหตุผลมาสนับสนุน ซึ่งเป็นเหตุผลในทางจริยศาสตร์และปรัชญาสังคมเพื่อที่จะยืนยันสภาพความจริงของสังคม นอกจากเหตุผลในทางจริยศาสตร์และปรัชญาสังคมจะเกี่ยวข้องกับความเป็นวิทยาศาสตร์ในแนวคิดของมาร์กซ์แล้วนั้น ยังเกี่ยวข้องกับข้อวิจารณ์และข้อสนับสนุนในทางจริยศาสตร์และปรัชญาสังคมด้วย เราจะอภิปรายเรื่องดังกล่าวนี้ในหัวข้อต่อไปดังนี้

2. ข้อวิจารณ์/ข้อสนับสนุนสังคมนิยมของมาร์กซ์ในทางปรัชญาสังคม

เนื่องจากมาร์กซ์ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคกันของคนในสังคม แต่โดยความหมายแล้วเขาต้องการความเสมอภาคอย่างไรกันแน่? แน่แน่นอนว่าเมื่อมาร์กซ์พูดถึงความเสมอภาคเขามองว่ามันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้คนในสังคมในเรื่องของการเป็นผู้ผลิตร่วมกัน และความสัมพันธ์ของผู้คนในลักษณะดังกล่าวนี้มาร์กซ์มองว่ามันคือข้อเท็จจริงของสังคม แต่สังคมนิยมได้สร้างความไม่เสมอภาคให้เกิดขึ้นภายในสังคม สิ่งที่มาร์กซ์วิพากษ์อยู่ตรงนี้ คำถามคือมันเกี่ยวข้องกับความร่วมมือของสังคมนิยมหรือไม่? คำถามนี้จะเป็นคำถามที่เชื่อมโยงมโนทัศน์ทางปรัชญาสังคมและข้อถกเถียงมากมายที่เราพยายามเรียกร้องให้ความเสมอภาคเกิดขึ้น แน่แน่นอนว่าสังคมนิยมคือสิ่งที่สำคัญที่สุดของนักคิดในสายเสรีนิยมและสังคมนิยม แต่สังคมนิยมในทัศนะของนักคิดทั้งสองก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่สิ่งที่เหมือนกันคือสังคมนิยมต้องบรรลุซึ่งอุดมการณ์ของสังคมนิยม ในทัศนะของเสรีนิยมการที่สังคมนิยมจะบรรลุอุดมการณ์ของสังคมนิยมและทำให้มนุษย์ต้องไม่ตกอยู่ภายใต้พันธนาการของสิ่งทั้งปวงคือการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้ข้อผูกพันสัญญาที่ปัจเจกบุคคลสร้างขึ้นร่วมกัน การสร้างข้อผูกพันสัญญานี้ก็เป็นไปเพื่อปกป้องประโยชน์ส่วนตนของปัจเจกบุคคลทั้งสิ้น แต่สำหรับมาร์กซ์แล้วอุดมการณ์ของสังคมนิยมคือการที่แต่ละปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพอย่างแท้จริงและผลิตสิ่งซึ่งตนเองพึงพอใจที่จะผลิตออกมา จะเห็นว่าการมีเสรีภาพในทัศนะของเสรีนิยมเป็นการเกิดขึ้นของเสรีภาพโดยตรงไปตรงรมาส่วนเสรีภาพในทัศนะของมาร์กซ์หรือสังคมนิยมจะเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน แต่อย่างไรก็ตามการให้เหตุผลเพียงเท่านั้นยังไม่พอที่จะบอกได้ว่าทำไมมาร์กซ์ไม่เห็นด้วยกับเสรีนิยมและระบบนายทุนทั้งหลาย แต่นี่เป็นเพียงการเริ่มต้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมาร์กซ์กับเสรีนิยมที่จะนำไปสู่ข้อถกเถียงต่อไป ซึ่งผู้เขียนจะขออภิปรายเกี่ยวกับทัศนะเรื่องความเสมอภาคที่ดูเหมือนจะไม่เห็นด้วยกับมาร์กซ์โดยเฉพาะทัศนะของเสรีนิยม

ความเสมอภาคสำหรับเสรีนิยมคือความเสมอภาคที่มองว่ามนุษย์เป็นมนุษย์เหมือนกัน มีกำลังร่างกายเหมือนกัน ดังนั้นมนุษย์จึงมีโอกาสที่จะทำอะไรได้เท่ากันเพราะมนุษย์ก็คือผู้ที่มีกำลังที่จะทำอะไรได้ตามสะดวกสบายอยู่แล้ว นักคิดสายเสรีนิยมพวกพันธสัญญาพยายามอธิบายว่าการที่มนุษย์ทำอะไรได้อย่างสะดวกสบายนั้น ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะทำได้อย่างตามใจของตนทั้งหมดเพราะเมื่อใดก็ตามที่เราไปล่วงละเมิดซึ่งสิทธิและเสรีภาพคนอื่นก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเพราะสังคมนิยมเกิดขึ้นมาจากพันธสัญญาที่เราร่วมกันตกลงว่าเราจะไม่ล่วงละเมิดหรือก้าวก่ายซึ่งกันและกัน ดังนั้นสังคมนิยมของเสรีนิยมจึงไม่ใช่อื่นใดนอกเสียจากการที่ทุกคนตกลงที่จะสร้างสังคมนิยมผ่านข้อผูกพันสัญญาทั้งหลาย นักคิดเหล่านี้พยายามอ้างถึงแนวคิดที่ว่าด้วย “สิทธิตามธรรมชาติ” ที่มองว่าสิทธิของคนเรา

ทั้งหลายนั้นเริ่มต้นจากสิทธิตามธรรมชาติ สิทธิตามธรรมชาติที่ว่านี้เป็นอย่างไร? สิทธิโดยธรรมชาติอธิบายว่า เดิมทีเด็วก่อนมนุษย์อยู่นอกสังคมการเมือง มนุษย์สามารถที่จะอ้างได้ว่าตนมีสิทธิในการเป็นเจ้าของในการครอบครองสิ่งต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นเราย่อมมีสิทธิในธรรมชาติได้ทุกอย่างเหมือนกัน แต่เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่ในสังคมการเมือง มนุษย์ก็ต้องยอมถูกจำกัดสิทธิบางอย่างของตนลงไป แต่ไม่ใช่ว่าจะถูกจำกัดอย่างไรชอบเขต ขอบเขตที่ว่านี้ก็คือการตกลงร่วมกันว่าเราจะไม่ใช่สิทธิของเราไปล่วงเกินสิทธิของคนอื่น ถามว่ามนุษย์มีสิทธิอะไรได้บ้างในสังคมการเมืองเช่นนี้นักปรัชญาสายนี้อธิบายว่า มนุษย์เราเป็นเจ้าของแรงงานของตนอยู่แล้วและแรงงานทุกคนก็มียุ่เหมือนกัน แต่จะต่างกันก็คือใครจะใช้แรงงานของตนในการให้ได้มาซึ่งการเป็นเจ้าของแห่งทรัพย์สิน ดังนั้น สิทธิที่จะตามมาก็อย่างหนึ่งคือสิทธิในทรัพย์สินที่เราเองเป็นเจ้าของและมีสิทธิที่จะปกป้องทรัพย์สินของเรา ซึ่งจอห์น ล็อก อธิบายไว้ว่า

“ถึงแม้ว่าพื้นแผ่นดินนี้ตลอดจนสรรพสิ่งที่พระเจ้าสร้างเอาไว้ จะเป็นสมบัติส่วนรวมของทุกคน กระนั้นก็ตาม คนแต่ละคนย่อมมีทรัพย์สินส่วนตัว ทรัพย์สินส่วนนี้นอกจากเจ้าของมันแล้วคนอื่นไม่มีสิทธิเราอาจกล่าวได้ว่าแรงงานจากร่างกายของใครและผลงานจากมือของใคร ย่อมเป็นทรัพย์สินของคนผู้นั้น.....ด้วยเหตุนี้ แรงงานย่อมเป็นทรัพย์สินของเจ้าของแรงงานโดยไม่ต้องสงสัย นอกจากเจ้าของแรงงานนี้แล้วคนอื่นก็ไม่มีสิทธิในสิ่งนี้ ถึงแม้ครั้งหนึ่งจะเคยเป็นสมบัติส่วนรวมของทุกคนก็ตาม” (John 1955, chap. 5; อ้างใน สมการ 2540, 47, เน้นโดยผู้อ้าง)

จากแนวคิดของล็อกข้างต้นนั้น สิ่งที่ปรากฏออกมาให้เราได้เห็นก็คือทัศนะของเสรีนิยมเริ่มที่จะสนับสนุนความไม่เสมอภาคของแรงงานในแง่ของการเข้าครอบครองผลผลิตที่ตนได้รับ แน่นนอนว่าเราใช้แรงงานของเราทำงานเก็บสะสมปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่ซึ่งควรจะเป็นของเรานั้นก็เป็นเรื่องที่ยอมรับได้อยู่แล้วเพราะต่างคนต่างก็มีแรงงานที่เป็นอิสระอย่างเสมอภาคกันอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าใครจะสนใจทำในสิ่งนั้นๆ เพื่อให้ได้มาครอบครองเท่านั้นเอง การปกป้องคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลสำหรับเสรีนิยม แต่ในแง่ของความจริงทางประวัติศาสตร์ มาร์กซ์ได้กล่าวถึงสังคมนิยมของเขาสังคมก่อนหน้านั้นว่าเป็นการสร้างสังคมที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในเรื่องของการผลิตร่วมกัน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้คนที่กำลังมากครอบครองปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีจึงเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรม เพราะมันจะนำไปสู่อีกปัญหาหนึ่งก็คือการกดขี่ขูดรีดความเป็นมนุษย์ ฐานคิดของเสรีนิยมกับมาร์กซ์วางอยู่บนการให้เหตุผลที่ต่างกัน นักคิดสายเสรีนิยมจะใช้วิธีการนิรนัยในการอธิบายที่มาของสังคมส่วนมาร์กซ์จะใช้วิธีการอุปนัยในการอธิบายสังคม ทั้งสองอย่างนี้ล้วนเป็นการอธิบายที่สำคัญแต่การมองสังคมมนุษย์เพียงแค่นิรนัยแบบนักคิดสายเสรีนิยมจึงไม่ใช่เรื่องที่จะยอมรับได้ เพราะความจริงของสังคมมักจะปรากฏออกมาในรูปแบบของสภาพของสังคมให้เราได้เห็นอยู่เสมอ ซึ่งเรื่องนี้เราก็อภิปรายผ่านมาแล้วในการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์ในแง่ของญาณวิทยา สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ และเมื่อเรายอมรับว่าการวิพากษ์สังคมทุนนิยมของมาร์กซ์เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แล้วนั้น หน้าที่ต่อไปคือการมองลึกลงไปในแง่ของสังคม ซึ่งนักคิดสายเสรีนิยมต่างก็ไม่เห็นด้วยกับมาร์กซ์ ข้อวิจารณ์มาร์กซ์ในเรื่องดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

ข้อวิจารณ์ที่ว่าระบบการกระจายความเสมอภาคที่มาร์กซ์เสนอขัดกับธรรมชาติของคน ใน

การกระจายรายได้มาร์กซ์ใช้หลักการที่ว่า จากแต่ละคนตามความสามารถ แต่แต่ละคนตามความจำเป็น เสรีนิยมเห็นว่า คนเรานั้นเมื่อลงแรงทำอะไรลงไป เขาจะทำการสุดกำลังความสามารถหากเขารู้ว่าสิ่งที่เขาทำลงไปนั้นจะเป็นของเขาไม่มีตกหล่น ตรงกันข้ามคนเราจะไม่ทำอะไรอย่างทุ่มเท หากเขารู้ว่าผลแห่งแรงงานที่เขาลงไปนั้นไม่เป็นของเขาทั้งหมด ระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ในสังคมนิยมมิวนิสต์ไม่ได้พิจารณาจากแรงงานหากแต่พิจารณาจากความจำเป็นของคนงาน นายค้ำกับนายแดงเป็นคนงานทำงานในตำแหน่งเดียวกัน นายค้ำมีความสามารถมากกว่านายแดง สามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพกว่า ถ้าสองคนนี้เป็นคนงานในระบบเสรีนิยม แนนอนนายค้ำต้องได้ผลตอบแทนมากกว่านายแดงแต่ในสังคมนิยมมิวนิสต์ ทุกคนก็ได้เท่ากันเพราะไม่ได้พิจารณาจากผลงาน (สมภาร 2540, 155)

จากข้อวิจารณ์นี้มีจุดที่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับเสรีนิยมที่พยายามโต้แย้งทัศนะของมาร์กซ์ เพราะทัศนะที่เสรีนิยมกำลังโต้แย้งมาร์กซ์อยู่เป็นการมองแนวคิดของมาร์กซ์อย่างผิวเผิน และไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาของสังคมนิยมอย่างแท้จริง¹⁰ เสรีนิยมมองสังคมนิยมหนึ่งไม่มีปัญหาสะสมค้าง หากแต่มองไปที่การที่จะได้รับผลตอบแทนอย่างไรในการทำงานเท่านั้น การให้ความสำคัญเช่นนี้ก็คือการสะสมทุนในระบบนายทุนตามที่มาร์กซ์อธิบายไว้และเกิดระบบการจ้างงานที่ผูกติดกับการกดขี่ขูดรีดความเป็นมนุษย์ตามมา ข้อความที่ว่า “คนเรานั้นเมื่อลงแรงทำอะไรลงไป เขาจะทำการสุดกำลังความสามารถหากเขารู้ว่าสิ่งที่เขาทำลงไปนั้นจะเป็นของเขาไม่มีตกหล่น ตรงกันข้ามคนเราจะไม่ทำอะไรอย่างทุ่มเท หากเขารู้ว่าผลแห่งแรงงานที่เขาลงไปนั้นไม่เป็นของเขาทั้งหมด” คำอธิบายนี้ของเสรีนิยมหากพิสูจน์ด้วยระบบทุนนิยม (ซึ่งก็พัฒนามาจากเสรีนิยม) จะเป็นคำอธิบายที่ไม่สมเหตุผล เราจะเห็นว่าในระบบนายทุนแม้แรงงานในโรงงานจะทำงานหนักตามความสามารถของตนเท่าใดแต่สิ่งที่เขาได้รับกลับไม่เป็นไปตามแรงงานที่เขาทำไป เพราะนายทุนได้ขายผลผลิตมากกว่าแรงงานที่ใช้ไป ความน่าสนใจอยู่ที่ว่า ถ้าหากว่าเรายอมรับตามเสรีนิยมว่า แรงงานจะขายพลังแรงงานของเขาในสถานะสินค้า มูลค่าที่แรงงานได้รับจึงควรเทียบเท่ากับมูลค่าที่แรงงานเหล่านี้สามารถผลิตขึ้นมาได้ตามกฎพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนสินค้าแต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น ภายในสังคมนิยมเราจะเห็นได้ว่านายทุนไม่ได้เสนอมูลค่าของพลังแรงงานตามสิ่งที่พวกเขาควรได้รับแต่กลับใช้ประโยชน์จากลักษณะพิเศษของสินค้าพลังแรงงานที่สามารถสร้างมูลค่าใหม่ให้เกิดขึ้นในการที่จะช่วงชิงเอามูลค่าที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากมูลค่าของแรงงานจำเป็นเพื่อขยายความสามารถในการสะสมทุนของตนเอง นี่คือต้นกำเนิดของสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่ามูลค่าส่วนเกินที่อยู่ในสังคมนิยม บุคคลซึ่งปราศจากปัจจัยการผลิตที่เคยเป็นทาสมาก่อนในยุคศักดินา ก็ได้นำสิ่งที่เหลืออยู่คือความสามารถในการผลิตของตนออกขายเป็นสินค้าในตลาดแรงงานและด้วยลักษณะพิเศษของพลังแรงงานที่สามารถสร้างมูลค่าใหม่ให้เกิดขึ้น บรรดานายทุนต่างใช้คุณสมบัติพิเศษนี้ในการขยายการสะสมทุนของตนจากมูลค่าส่วนเกินที่เกิดขึ้นจากพลังแรงงานนั่นเอง

10 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในสังคมนิยมร่วมสมัยของมาร์กซ์นั้นเขาได้อธิบายไว้ใน *Capital* เล่ม 1 บทที่ 10 ว่าด้วยการจ้างงานในโรงงานและค่าจ้างที่ได้รับไม่เป็นไปตามการแลกเปลี่ยนในระบบตลาด

หากเรามองสังคมแบบสำนักเสรีนิยมเราก็จะพบว่าการเมืองสังคมนั้นเป็นการมองสังคมอุดมคติที่มากยิ่งขึ้นกว่าสังคมนิยมแบบมาร์กซ์เสียอีก สังคมแบบเสรีนิยมละเลยปัญหาความเสมอภาคในการกระจายปัจจัยการผลิตอย่างเป็นธรรม เพราะเสรีนิยมต้องการให้ปัจจัยการผลิตเป็นสิ่งที่แต่ละคนทำขึ้นเองและใช้เองและแลกเปลี่ยนกันอย่างเท่าเทียม แต่ภาพที่เสรีนิยมต้องการไม่ได้เป็นเช่นนั้น ข้อเท็จจริงของสังคมอยู่ที่การร่วมกันผลิตและการร่วมกันผลิตนี้ทุกคนต้องทำงานตามความชอบเฉพาะของตนเองจึงจะมีศักยภาพของผลผลิตที่ดี ถามว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร คำตอบง่าย ๆ คือเมื่อระบบนายทุนจางหายไปและถูกแทนที่ด้วยสังคมนิยมนั่นเอง ข้ออ้างที่ว่าถ้าเราให้ทุกคนมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินที่ตนเองหามาได้เป็นเรื่องเหมาะสมจริงหรือไม่ คำตอบคือมันเป็นไปได้ แต่การที่คนแต่ละคนพยายามครอบครองและแข่งขันกันมันก็เป็นไปได้เหมือนกันว่าคนที่ไม่สามารถสู้กับคนที่มีความสามารถที่เข้มแข็งกว่าได้นั้น เขาก็ไม่อาจครอบครองสิ่งที่เป็นพื้นฐานของชีวิตที่มนุษย์จำเป็นได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเขาต้องทำอะไร คำตอบก็คือเขาจำเป็นต้องขายแรงงานจากตัวของเขาเองที่มีอยู่ แล้วเขามีสิทธิเรียกร้องค่าแรงงานหรือไม่ คำตอบคือไม่เลย นายทุนหรือผู้ที่ก้าวขึ้นไปเป็นนายทุน (ซึ่งแต่ก่อนอาจเป็นกรรมกรเหมือนกัน) เท่านั้น ที่จะกำหนดค่าแรงนี้ ซึ่งค่าแรงนี้โดยทั่วไปแล้วต้องเป็นมูลค่าที่ต่ำกว่าผลผลิตของแรงงาน นั้นหมายความว่าเสรีนิยมสร้างทฤษฎีขึ้นมาว่าแรงงานกับมูลค่าต้องเท่ากัน แต่ภายใต้แนวคิดของเสรีนิยมก็ได้สร้างกฎที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงเพราะระบบนายทุนที่มาจากเสรีนิยมได้เอารัดเอาเปรียบแรงงานในฐานะของปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง นี่ก็คือกฎที่ขัดแย้งกันเองของเสรีนิยมและกฎที่ขัดแย้งที่นี้ก็ไม่สามารถที่จะเป็นสิ่งที่อาจจะยอมรับได้ ดังนั้นทัศนะของเสรีนิยมที่ปฏิเสธมาร์กซ์จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ด้วย

นอกจากนี้การยืนยันข้อสนับสนุนแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ ที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นก็คือว่า เป็นการสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์ ผ่านแนวคิดของนักปรัชญาคนอื่น ๆ ที่มีความเป็นเหตุเป็นผลในการยืนยันสิ่งที่เราจะสนับสนุนมาร์กซ์ได้ ผู้เขียนเห็นว่าแนวคิดทางปรัชญาของอิมมานูเอล คานท์ เป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่เราอาจจะหยิบยืมมาเป็นข้อสนับสนุนในการอธิบายแนวคิดของมาร์กซ์ได้ เหตุผลที่เลือกเอาแนวคิดของคานท์มาเป็นข้อสนับสนุนแนวคิดของมาร์กซ์นั้นมีอยู่สองประการ ประการแรกแนวคิดของคานท์เป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นจากเหตุผลที่มีความสมเหตุสมผลโดยตัวมันเอง และประการที่สองในเรื่องของทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์ส่วนตัวนั้นผู้เขียนเห็นว่าคานท์ก็ให้เหตุผลไว้ค่อนข้างจะใกล้เคียงกันกับมาร์กซ์

คานท์อธิบายว่า การที่มนุษย์รู้ด้วยตนเองว่าเป็นสัตว์มีเหตุผลนั้น ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ แต่เกิดจากการคิดอย่างจริงจังเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์เอง มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการและแรงกระตุ้นแต่ก็เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล ชีวิตของสัตว์นั้นถูกกำหนดโดยธรรมชาติ แต่สิ่งที่มีเหตุผลไม่ใช่ ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์จึงควรถูกกำหนดโดยกฎแห่งเหตุผล ไม่ใช่กฎธรรมชาติ และการที่มนุษย์สามารถรู้และคิดได้ด้วยตนเองนี้แหละทำให้ค้นพบหลักการของศีลธรรม กฎหมาย และการเมือง ตามอุดมคติของคานท์ คนทุกคนควรมีชีวิตอยู่ในสังคมที่สมบูรณ์ ซึ่งทุกคนต่างก็มีเหตุผล สังคมดังกล่าวเรียกว่าเป็นสังคมหรืออาณาจักรสุดท้าย ในสังคมที่ว่านี้ทุกคนจะมีอิสรภาพในการกระทำเท่ากันหมด เสรีภาพของคนใดคนหนึ่งจะกระทบกระเทือนเสรีภาพของคนอื่นเพียงโดยอ้อมขึ้นอยู่กับ

ว่าเสรีภาพนั้นถูกขัดขวางโดยเสรีภาพของผู้อื่นมากน้อยเพียงใด (ฟิงค์ 2534, 64-70) สำหรับในเรื่องของกรรมสิทธิ์ส่วนตัวหรือสิทธิในทรัพย์สินของคานท์นั้น คานท์เห็นว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของล๊อคที่ว่าเพียงแค่ผสมแรงงานของตนเข้าไปจนจะสามารถเป็นเจ้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ สำหรับคานท์แล้วเรื่องเขาคิดว่าสิทธิในทรัพย์สินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการตกลงยินยอมให้มีการแบ่งแยกทรัพย์สินอันเป็นส่วนรวมได้ ทั้งนี้หมายความว่าในภาวะธรรมชาติที่ดินทั้งหมดเป็นส่วนรวม คานท์ไม่เห็นด้วยกับล๊อคที่ว่าในภาวะธรรมชาติบุคคลมีสิทธิตามธรรมชาติที่จะลงโทษผู้ที่ละเมิดทรัพย์สินของตน เพราะว่ามันเป็นการแก้แค้นกันมากกว่าการลงโทษ เพราะฉะนั้นสังคมที่ดีจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการที่จะใช้สิทธิตามธรรมชาติทำการลงโทษผู้ละเมิดเหมือนดังที่ล๊อคกล่าวยอมไม่ได้หรือแม้แต่จะมองว่ามันเป็นความพยายามที่จะใช้สิทธิตามธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็ไม่ได้เช่นกัน คานท์กล่าวว่าทรัพย์สินในลักษณะนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ยกเว้นในสังคมมนุษย์ที่ดีและจะลงโทษกันก็ไม่ได้ การคิดว่าสังคมที่ดีตั้งอยู่บนฐานของการถ่ายเทสิทธินั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะว่าภายนอกสังคมสิทธิจะไม่ได้อยู่เลย คานท์เชื่อว่าสังคมเพิ่มเสรีภาพส่วนบุคคลมากกว่าลด สังคมช่วยให้มนุษย์มีโอกาสรักษาความสัมพันธ์ได้อย่างมีเหตุผลแทนที่จะปล่อยให้ไปตามธรรมชาติแบบสัตว์ คานท์พูดถึงสัญญาประชาคมว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม แต่นั่นก็เป็นสิ่งที่เตือนว่าการออกกฎหมายใด ๆ ก็ตามจะต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน (ฟิงค์ 2534, 68)

เราจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าจุดเริ่มต้นของมาร์กซ์และคานท์จะแตกต่างกัน กล่าวคือ มาร์กซ์มองว่าสังคมมนุษย์นั้นถูกกำหนดด้วยความเป็นธรรมชาติภายใต้กฎของความขัดแย้ง แต่คานท์มองว่าการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ของมนุษย์และสังคมนั้นเป็นไปตามหลักเหตุผลไม่ใช่หลักที่เป็นกฎธรรมชาติ แต่หากพิจารณาแล้วก็จะพบว่าถึงแม้มาร์กซ์จะอธิบายสังคมด้วยหลักของประสบการณ์นิยม แต่มาร์กซ์ก็อาศัยหลักเหตุผลอย่างหนึ่งคือหลักแห่งความขัดแย้งหรือวัตถุนิยมวิภาษวิธี ผู้เขียนคิดว่าวัตถุนิยมวิภาษวิธีของมาร์กซ์เป็นการให้เหตุผลที่อยู่เหนือประสบการณ์กล่าวคือกฎความขัดแย้งบางอย่างไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความจริงเชิงประจักษ์เสมอไปแต่จะสามารถเป็นกฎที่ดำเนินไปด้วยหลักเหตุผลก็ได้ และนี่เองคือข้อแรกที่เราพอจะเห็นว่า มาร์กซ์ถึงแม้เขาจะใช้วิธีการที่ผ่านประสบการณ์แต่เขาก็ใช้วิธีการที่เป็นเหตุผลที่ไม่อาจเกี่ยวกับประสบการณ์ ดังนั้นข้อสรุปแรกก่อนที่จะนำเอาแนวคิดของคานท์มาอธิบายเกี่ยวกับมาร์กซ์นั้นผู้เขียนคิดว่ามาร์กซ์ก็ใช้วิธีการที่เป็นเหตุผลเช่นกันหากแต่ไม่ใช่เหตุผลล้วน ๆ แต่มาร์กซ์ก็ใช้วิธีประสบการณ์เข้ามาด้วย ถึงแม้เราจะสรุปว่ามาร์กซ์ใช้วิธีเดียวกับคานท์หรือไม่ก็ตามนั้นไม่ใช่เหตุผลสำคัญเท่ากับว่าในเรื่องของกรรมสิทธิ์ส่วนตัวนั้นมาร์กซ์กับคานท์เขาอธิบายไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

สำหรับผู้เขียน มาร์กซ์กับคานท์มองเรื่องกรรมสิทธิ์ส่วนตัวหรือทรัพย์สินส่วนตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือคานท์มองว่า “สิทธิในทรัพย์สินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการตกลงยินยอมให้มีการแบ่งแยกทรัพย์สินอันเป็นส่วนรวมได้” ทั้งนี้หมายความว่าในภาวะธรรมชาติที่ดินทั้งหมดเป็นส่วนรวม” (เน้นโดยผู้อ้าง) คานท์ปฏิเสธเสรีนิยมเช่นเดียวกับมาร์กซ์ก็คือ คานท์บอกว่าเราจะไม่สามารถอ้างได้เลยว่าแรงงานของเราที่ผสมเข้าไปในผลผลิตหนึ่ง ๆ จะบ่งบอกได้ว่าผลผลิตนั้นเป็นของเราอย่างเต็มที่ คานท์บอกว่าหลักคิดเช่นนี้เป็นหลักคิดที่อ้างขึ้นมาเพื่อความเห็นแก่ตัวเท่านั้น เช่น

เดียวกับที่มาร์กซ์ไม่เห็นด้วยกับระบบที่ว่าเมื่อใครยิวสาวได้สาวเอา ถึงแม้คานท์จะไม่ได้วิจารณ์ระบบทุนนิยมอย่างตรงไปตรงมาเหมือนกับมาร์กซ์ แต่คานท์ก็ปฏิเสธการอ้างสิทธิตามธรรมชาติมาปกป้องตนเองเพราะนั่นหมายความว่ามนุษย์กำลังใช้สิทธิของตนเองไปจำกัดสิทธิของผู้อื่น แต่สำหรับมาร์กซ์อาจมองไปที่จุดที่มากกว่าคานท์ เพราะมาร์กซ์มองว่าการใช้สิทธิตามธรรมชาติตามที่ชนะของเสรีนิยมเป็นการกดขี่ขูดรีดแรงงานของมนุษย์ และนำไปสู่ปัญหาของความไม่เสมอภาคด้วย เมื่อมองเช่นนี้ในแง่ของวิธีการ คานท์มุ่งไปที่การนำเสนอตามหลักเหตุผลของจริยธรรม ในขณะที่มาร์กซ์มุ่งไปที่ความเป็นจริงของสังคม ถึงแม้ว่าวิธีการที่อาจจะแตกต่างกันของทั้งสองคนนี้แต่สิ่งที่ทั้งคานท์และมาร์กซ์ต้องการคือเสรีภาพสมบูรณ์ที่ไม่ใช่ที่ชนะแบบเสรีนิยม ดังนั้นข้อสนับสนุนของคานท์ที่มีต่อมาร์กซ์เป็นอีกข้อสนับสนุนหนึ่งที่จะทิ้งน้ำหนักความสมเหตุสมผลให้กับมาร์กซ์ได้ และจุดสำคัญที่ทั้งสองต่างเห็นคล้อยด้วยกันอยู่ตรงที่ว่าเสรีภาพที่สมบูรณ์นี้จะต้องไม่อ้างผ่านที่ชนะแบบเสรีนิยมของสำนักสิทธิตามธรรมชาติตามที่จอห์น ล็อกเสนอขึ้นมา

สิ่งที่สำคัญสำหรับสังคมนิยมนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป้าหมายของสังคมนิยมนั้นต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้ไปถึงจุดที่การผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เข้าแทนที่การผลิตเพื่อแสวงหาผลกำไร มนุษย์ในสังคมนิยมจะไม่ผลิตเพียงเพื่อต้องการแลกเปลี่ยนผลผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรในระบบตลาดเท่านั้น แต่การผลิตในระบบสังคมนิยมนั้นเป็นการผลิตเพื่อที่จะให้เกิดมูลค่าใช้สอยเพื่อแจกจ่ายสำหรับสมาชิกในสังคมและเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมเท่านั้น เมื่อไม่มีการผลิตที่ตอบสนองกำไรก็จะทำให้สิ่งที่เรียกว่ามูลค่าส่วนเกินไม่เกิดขึ้นมา และเมื่อมันเองการเก็บเอาส่วนเกินนั้นก็จะไม่เกิดขึ้น ความสมบูรณ์ของความเสมอภาคในการกระจายผลผลิตก็จะยังประโยชน์ให้กับทุกคนในสังคมและมีสินค้าที่อุดมสมบูรณ์อย่างทั่วถึงกัน การมีสินค้าที่อุดมสมบูรณ์อย่างทั่วถึงกันนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นมาอย่างลอย ๆ หากแต่สิ่งนี้จะเกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปผ่านการสะสมทีละเล็กละน้อย โดยเริ่มจากการแบ่งปันปันส่วนสินค้าตามความต้องการของผู้คนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อนั้นชนชั้นที่เคียดแค้นก็จะถูกปลดปล่อยจากความยากจนเหล่านั้น และทุกคนก็จะรู้ว่าอะไรคือความต้องการที่แท้จริงของตนเพราะว่าชนชั้นผู้ปกครองก็ไม่ได้ต้องการผลิตเพื่อกำไรแล้ว และชนชั้นกรรมกรวิชาชีพก็ไม่ได้ผลิตเพื่อแลกค่าจ้างเพียงอย่างเดียวแล้ว นั่นหมายความว่าทุกคนต่างผลิตเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของสังคมมากกว่าการผลิตเพื่อกำไร มาถึงตรงนี้การกดขี่ขูดรีดก็จะหายไปความเสมอภาคก็จะเข้ามาแทนที่ นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าสังคมนิยมไม่ใช่การละเมิดทรัพย์สินส่วนตัว แต่เป็นการสร้างมาตรการทางสังคมที่แข็งแกร่งมากขึ้น ถ้ามว่าแข็งแกร่งอย่างไร คำตอบก็คือเมื่อทุกคนต่างร่วมกันผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการแล้วนั้นสิ่งที่เป็นปัญหาความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น กล่าวคือต่างคนต่างก็จะผลิตในส่วนของตนเองอยากผลิตและมีเวลาว่างที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ตนเองอยากสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ สังคมนิยมไม่ใช่สังคมที่เลวร้ายว่าคนนั้นลงมือทำ แต่ทำไม่ได้เท่ากับคนที่ไม่ลงมือทำ นั่นเป็นการมองสังคมนิยมเพียงผิวเผิน แต่สังคมนิยมคือเป้าหมายที่แท้จริงของสังคมที่จะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของผู้คน และความมั่นคงของสังคมการเมืองภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่ทุกคนล้วนมีเสรีภาพที่จะทำหรือจะผลิตสิ่งที่ตนต้องการได้อย่างเต็มที่ ความเสมอภาคตามที่ชนะของมาร์กซ์จึงเป็นความเสมอภาคที่สมเหตุสมผลทั้งในแง่ของตัวทฤษฎีความรู้เองและใน

แห่งของตัวทฤษฎีทางสังคมที่ควรจะต้องผลักดันให้เกิดรัฐแบบสังคมนิยมเช่นนี้

บทสรุป

ในบทความนี้สิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนออีกคือ “การให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของคาร์ล มาร์กซ์” แต่การให้เหตุผลดังกล่าวนี้ผู้เขียนไม่ได้เจาะจงไปที่ประเด็นของความเสมอภาคโดยตรงไปตรงมา แต่พยายามสนับสนุนความเสมอภาคของมาร์กซ์ผ่านแนวคิดเรื่อง “สังคมนิยม” ของเขา เพราะว่าแนวคิดเรื่องความเสมอภาคก็ซ่อนอยู่ในสังคมนิยมนั่นเอง ซึ่งก็เท่ากับว่าเมื่อเราให้เหตุผลสนับสนุนความเป็นไปได้ของสังคมนิยมก็เป็นการสนับสนุนความเสมอภาคไปในตัวด้วย ผู้เขียนเริ่มจากการนำเอาแนวคิดเรื่องสังคมนิยมในแง่ของญาณวิทยามาเป็นข้อถกเถียงเริ่มต้นก่อน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเราจะบอกว่าทฤษฎีของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่เท่านั้น แต่เพื่อชี้ให้เห็นว่าวิธีการแบบมาร์กซ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์นี้เป็นการชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงของสังคมที่เกิดขึ้น โดยยืนยันว่าทฤษฎีสังคมนิยมของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์และเป็นวิทยาศาสตร์สังคมที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมที่เป็นพื้นฐานของปรัชญาสังคมศาสตร์หลังสมัยใหม่ นั่นหมายความว่าในแง่ของทฤษฎีความรู้ในแง่แนวคิดของมาร์กซ์เป็นองค์ความรู้ที่สามารถใช้สืบเสาะหาข้อเท็จจริงทางสังคมได้อย่างตรงไปตรงมา และการที่แนวคิดของมาร์กซ์เป็นวิทยาศาสตร์สังคมแล้วนั้นเมื่อพิจารณาในแง่ของปรัชญาสังคมจะเป็นอย่างไร ในประเด็นหลังนี้ผู้เขียนได้นำเสนอบนข้อถกเถียงระหว่างเสรีนิยมกับมาร์กซ์ และให้เหตุผลสนับสนุนโดยหยิบเอาแนวคิดของคานท์มาเปรียบเทียบกับ จากการศึกษาในบทความนี้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องสังคมนิยมของมาร์กซ์เป็นแนวคิดที่มีความสมเหตุสมผลทั้งในแง่ของญาณวิทยาและปรัชญาสังคม ในแง่ของปรัชญาสังคมนั้นมาร์กซ์ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนซึ่งปัญหาที่เกิดจากการกดขี่ขูดรีดในสังคมนิยม และนำเสนอสังคมนิยมขึ้นมาเป็นสังคมที่มีการกระจายผลผลิตอย่างเท่าเทียมกันและข้อสนับสนุนบนฐานคิดของคานท์ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่วางอยู่บนหลักเหตุและผลก็เป็นเรื่องที่สามารถเข้ากันได้กับแนวคิดของมาร์กซ์เลยทีเดียวซึ่งมาร์กซ์และคานท์ต่างก็ปฏิเสธการมีสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัว อันจะนำไปสู่ปัญหาของความไม่เท่าเทียมกัน ท้ายที่สุดสังคมนิยมก็คือสังคมที่น่าปรารถนาสำหรับสร้างความมั่นคงให้กับสังคมการเมืองของมนุษย์นั่นเอง

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Calhoun, C.J. 2002. *Classical Sociological Theory*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Clark, B. S. 1998. *Political economy: A comparative approach*. London: ABC-CLIO.
- Hempel, C. 1967. *Philosophy of Natural Science*. New Jersey: Prentice Hall.
- Cohen, G. A. 1978. *Karl Marx's Theory of History: A Defense*. Oxford: Oxford University Press.
- Lock, J. 1955. *Two Treatises on Civil Government*. Chicago: The Great Books Foundation.
- Popper, K. 1966. *The Open Society and Its Enemies: Volume II The High Tide of Prophecy: Hegel, Marx and the Aftermath*. Princeton: Princeton University Press.
- Marx, K. and Engels, F. 1970. *The German Ideology, Part One*. London: Lawrence and Wishart.

- Marx, K. 1971. *Grundrisse. D. McLellan*, Trans. New York: Harper & Row.
- _____. 1988. "Economic and Philosophic Manuscripts" In *Marx: Selections*, ed. Allen W. Wood. New York: Macmillan Publishing Company.
- _____. 1990 [1867]. *Capital*, Volume I. Trans. Ben Fowkes. London: Penguin Books.
- _____. 1997. *Critique of Hegel's dialectic and philosophy in general*. Trans. LD Easton & KH Guddat. Indianapolis: Hackett Publishing Company.
- Laycock, H. 1999. "Exploitation via labour power in Marx." *The Journal of ethics*, 3(2), 121-131.
- Zalta, E.N. 2003. *Karl Marx*. Form <https://plato.stanford.edu/entries/marx/#Aca> [June, 20, 2018].

เอกสารภาษาไทย

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2541. *ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลลดา นาคใหญ่. 2558. "แนวคิดความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์." *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- _____. 2558. "ทุนนิยม: ปัญหาความไม่เสมอภาคและวิถีแห่งการกดขี่ขูดรีด." *วารสารสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย*, 10(1), 81 – 113.
- พจมาน บุญไกรศรี. 2549. "ทฤษฎีเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์กซ์." *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พิงก์, อันส์. 2534. *ปรัชญาสังคม [Social philosophy]* แปลโดย พรพิไล ถมรงค์ยศัตว์, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วิทยากร เชียงกูล. 2558. *ทำไมไม่ควรอ่าน คาร์ล มาร์กซ์: Karl Marx*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- สุรีย์ สุวรรณปรีชา. 2520. "ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการเมืองของปอบเปอร์." *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สมภาร พรหมทา. 2540. *ปรัชญาสังคมและการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศราย สังขจันทร์. 2538. "คาร์ล มาร์กซ์ปฏิเสธระบบตลาดหรือไม่." *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

Translated Thai References

- Bunkraisri, P. 2006. "Karl Marx's conception of freedom." MA Thesis, Department of Philosophy, Chulalongkorn University.
- Chiangkul, W. 2015. *Why Should Read Karl Marx: Karl Marx*. Bangkok: Saengdaow.
- Fink, H. 1991. *Social Philosophy*. Trans. Thamangraksat Pornpilai. Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Natsupha, C. 1998. *Political Economy. 4th edition*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Nakyai, C. 2015. "The Concept of Equality in Karl Marx's Philosophy." MA Thesis, Department of Philosophy, Chulalongkorn University.
- _____. 2015. "Capitalism: The Problem of Inequality and Ways of Exploitation." *Journal of Philosophy and Religions Society of Thailand*, 10(1), 81 – 113.
- Promta, S. 1997. *Social and Political Philosophy*. 2nd Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sangkachan, A. 1995. "Does Karl Marx Reject the Market System?" MA Thesis, Department of Philosophy, Chulalongkorn University.

Suwanprecha, S. 1977. "The Relationship Between Popper's Theory of Knowledge and Political Theory." MA Thesis, Department of Philosophy, Chulalongkorn University.